

USA: Számunkra kiemelten fontos a zsidó közösségek biztonsága Magyarországon is

Rendkívül jó hangulatú és előremutató megbeszélést folytatott egymással **Robert Palladino**, az USA budapesti nagykövetségének ideiglenes ügyvivője és **dr. Grósz Andor**, a Mazsihisz elnöke a Síp utcai székházban. Elöljáróban a Mazsihisz-elnök tájékoztatta a diplomatát a Szövetség főbb jellemzőiről, céljairól, fejlesztéseiről.

Majd Robert Palladino vázolta az új amerikai adminisztráció külpolitikájának legfontosabb vonásait. Ezek között megemlítette: a Trump-kormányzat számára kiemelten fontos a zsidó közösségek biztonsága nemcsak az Egyesült Államokban, de Magyarországon is, ahol Európa harmadik legnépesebb zsidó közössége él. A diplomata ugyanilyen kulcsfontosságúnak nevezte az USA Izraelhez fűződő jó kapcsolatát, amely ugyancsak prioritás az adminisztráció számára. Hozzáfűzte: az Egyesült Államok számára a vallási élet, a hitélet szabadsága olyan alapérték, amely kormányzatokon átívelő jelentőséggel bír.

Robert Palladino kíváncsi volt arra, hogy a Mazsihisz jelenleg milyen kihívások előtt áll, mire dr. Grósz Andor kifejtette: súlyos probléma, hogy a vidéki taghitközségek – a holokauszt pusztítása miatt – mára kevés létszámmal működnek, pedig a vidéki hitélet fejlesztése fontos a Budapesten kívül élő zsidóság megszólítása szempontjából. Elérendő célként jelölte meg a fiatal, továbbá a szekuláris magyar zsidóság bevonását a zsidó életbe, ami leginkább kulturális jellegű rendezvényekkel oldható meg.

Jichák Hercog az auschwitzzi emlékhelyen

Az auschwitzzi Élet menete az antiszemitizmussal szembeni közös harc tanúságtétele – jelentette ki Jichák Hercog, aki Andrzej Duda lengyel elnökkel együtt vett részt a holokauszt emléknapjához kötődő megemlékezésen. Képünkön az izraeli elnök a kivégzőfalnál.

Robert Palladino és dr. Grósz Andor

Hozzátette: a magyar zsidó közösség számára sokat jelenthet az amerikai segítségnyújtás a szervezetközi és egyetemközi együttműködések területén, hiszen a Mazsihisz fenntartásában működő Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemnek az USA-ban komoly lehetséges egyetemi partnerei vannak. Palladino nagy nyitottságot mutatott arra, hogy a diplomáciai képviselő a jövőben segítse a magyar–amerikai kapcsolatfelvételt különböző vallási, hitéleti, oktatási együttműködésekben.

Ha már az akadémiai élet szóba került, dr. Grósz Andor rákérdezett az ideiglenes ügyvivőnél arra, mi

várható az amerikai campusokon végzősökhöz antiszemita hullám kezelésében. A diplomata elmondta: az adatok szerint az antiszemitizmus csökkenő tendenciát mutat az egyetemeken, de a kormányzat ettől függetlenül figyelemmel kíséri ezt a folyamatot.

„Az egyházi kórházak szépen fejlődnek, az ellátás magas színvonalú”

A Mazsihisz Síp utcai székházának dísztermében gyűltek össze az Egyházi Kórházak Egyesülésébe tartozó intézmények fenntartói, képviselői. A tanácskozáson a Mazsihisz részéről részt vett **dr. Grósz Andor**, a Szövetség elnöke, **dr. Kunos Péter**, a Mazsihisz-BZSH ügyvezetője és **dr. Shemesh Assaf**, a Mazsihisz Szeretetkórház főigazgatója.

Az Egyházi Kórházak Egyesülése hivatalosan 2018-ban jött létre azzal a céllal, hogy formalizálja az egyházi kórházak között addig is fennálló partnerséget. Így a kórházak közös erőfeszítésekkel, feladatmegosztással és infrastrukturális együttműködésekkel, valamint állami, egyházi és fenntartói források bevonásával szolgálhatják a hazai betegellátás fejlesztését.

Az egyesülés tagjai a Betegápoló Irgalmasrend Budai Irgalmasrendi

A B'nai B'rith Marseille látogatása Budapesten

Híd a közösségek között

Különleges vendégeket köszöntöttek nemrégiben a Mazsihisz-BZSH Síp utcai székházának dísztermében: a B'nai B'rith Marseille képviselőiben érkezett francia delegációt látta vendégül a B'nai B'rith Budapest páholya egy baráti hangulatú találkozóra.

A találkozót **Breuer Péter**, a B'nai B'rith Budapest páholyának elnöke nyitotta meg köszöntőjével. Őt követte **prof. dr. Grósz Andor**, a Mazsihisz elnöke, aki röviden bemutatta a helyszín történelmi jelentőségét is: mindössze száz méterre vagyunk Herzl Tivadar szülőházától, aki a zsidó állam megálmodója volt. Hozzá hasonlóan Max Nordau is mélyen kötődött Budapesthez – ő is magyar zsidó származású volt.

Dr. Grósz Andor felidézte Benjámin Netanjahu budapesti látogatását, amikor az izraeli miniszterelnök beszédében kiemelte Herzl Tivadar és Max Nordau nevét, mint a zsidó világ két kiemelkedő alakját, akiket Magyarországnak köszönhetünk. A Mazsihisz elnöke ehhez akkor hozzátette: a névsor ezzel még nem ér véget – ide tartozik Szenes Hanna is, valamint számos Nobel-díjas tudós, hiszen a 18 magyar díjazottból 15 zsidó származású volt.

Ezután köszönetet mondott a francia vendégeknek érdeklődésükért, majd röviden bemutatta a magyarországi zsidóság múltját, jelenét és jövőjét, valamint a Mazsihisz szervezeti működését. Kitért a magyar zsidóság történelmi kettéválására is: a polgárosodást választó neológ irányzatra, illetve a hagyományörző ortodoxiára. Hangsúlyozta azonban, hogy ha Izraelről van szó, minden irányzat félreteszi a nézetkülönbségeket, és egységesen kiáll a zsidó államért – ahogyan azt a 2023. október 7-i terrortámadást követően is tették.

A vendégek kérdésére válaszolva arról is beszélt, hogy Magyarországon nem tapasztalhatók palesztinpárti megmozdulások. Ennek okait részben a magyar kormány zero toleranciát hirdető politikájában, részben pedig abban látja, hogy hazánkban nem él számottevő muszlim kisebbség. Hangsúlyozta: bár Magyarországon sem tökéletes a helyzet, nyílt inzultusokra vagy antiszemita tüntetésekre nem kerül sor, és a társadalmi közeg sem támogatja az ilyen jellegű megnyilvánulásokat.

Beszédében kitért a Mazsihisz intézményi hátterére is. Mint mondta, a szervezet teljes infrastruktúrával rendelkezik: bölcsődétől az egyetemig terjedő oktatási intézményrendszert működtet, amely a zsidó közösségi élet fejlődését szolgálja. Kiemelte, hogy a Mazsihisz tartja fenn Közép-Kelet-Európa egyetlen zsidó kórházát, a Szeretetkórházat, valamint a régió egyetlen zsidó felsőoktatási intézményét, az államilag akkreditált Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemet, ahol nemcsak rabbikat és kántorokat, hanem közösségsszervezőket, hébernyelv-tanárokat és szociális munkásokat is képeznek.

A francia delegáció többnapos látogatása során Budapest számos nevezetességét felkereste: többek között megfordultak a Széchenyi fürdőben, a Szent István-bazilikában, valamint ellátogattak a Parlamentbe és a Párisi udvarba is. Kiemelt figyelmet szenteltek a zsidó örökség helyszíneinek: megtekintették a Dohány utcai zsinagógát és a Zsidó Múzeumot, tiszteletüket tették a Duna-parton található Cipők-emlékműnél, felfedezték a zsidó negyed kulturális értékeit, és különleges élményt nyújtott számukra a felújított Rumbach Sebestyén utcai zsinagóga is.

A csoportot **Adorján Krisztián** kalauzolta, aki 2002 óta dolgozik budapesti idegenvezetőként. Odaadó munkájával végig segítette a delegáció tagjait, hogy minél több élménnyel gazdagodhassanak, miközben felfedezik Budapest zsidó örökségét.

Zucker-Kertész Lilla

Fotó: M. Schmidt János / Mazsihisz

most is asztalhoz ültette a kórházak fenntartóit, képviselőit.

Dr. Grósz Andor röviden vázolta a Mazsihisz tevékenységét, s közölte: a Szövetség számára a Szeretetkórház stratégiai fontosságú intézmény, tekintettel az elmúlt évtizedekben itt gondozott, ápolott holokauszt-túlélőkre, és arra, hogy náluk prioritást élveznek hittestvéreink.

Ezután a kórházak képviselői mutatták be intézményeiket. A sort dr. Shemesh Assaf, a Szeretetkórház főigazgatója nyitotta, aki ismertette a fejlődést az 1914-es alapítástól napjainkig. Mint mondta: annak idején tizágyas körtermek voltak folyosói végével, ma pedig már 2, 3, 4 ágyas, korszerűen felszerelt szobák várják a betegeket.

Megemlítette, hogy a kórház teljes körű felépítése 2017-ben kezdődött el dr. Deutsch Zsuzsa orvos igazgató vezetése alatt, és a beruházás jelenleg is folyik. Van saját rabbijuk Hercz Dániel személyében, aki igazi lelki vezetőként nemcsak a kórházi zsinagógában találkozik a betegekkel, hanem azon kívül, a minden napokban is fontos segítséget, vigaszt, támogatást nyújt.

Dr. Shemesh Assaf kiemelte a kórház munkatársainak elkötelezettségét és színvonalas munkáját, s azt, hogy a vezetés odafigyel a dolgozók lelki és fizikai jóllétére. Elmondta azt is, hogy Szeretetkórház együttműködik az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetemmel, a Pázmány Péter Katolikus Egyetemmel, a Semmelweis Egyetemmel és a Szegedi Egyetemmel.

Fotó: M. Schmidt János / Mazsihisz

A Messiás siettetése

Móse Teitelbaumot (1759–1841), a sátorlajújhelyi rabbit öreg szentnek neveztek, és azt tartották róla, hogy Jesája próféta lelkének szikrája kelt életre benne. Messze földön híres volt gyógyító, csodatevő amulettjeiről. Abban a tudatban élt, hogy még életében eljön a Messiás, a zsidók és az egész világ megváltója. Nap nap után hirdette: Meglátjátok nemsokára, megjön a Messiás, és vele a béke, „...és lakozik farkas a bárányal, és párduc a gödölyével heverészt!” (Jes. 11/6) Parancsba hagyta sameszának és bizalmasának, Smelke Choszednek: Légy résen, és ha a sófár hangját hallod, azonnal szólj, mert a koszarvkürt hangja jele annak, hogy megérkezett! Szólj azonnal, hogy a Messiás elé mehessek. „Teljes hittel hiszek eljövételében, és ha késlekedik is, minden nap várom eljövetelet!” – dúdolta magában. Teltek-múltak az évek, ám a Messias csak nem jött.

Egyszer aztán Smelke Choszed ezzel állt Teitelbaum rabbi elé: Igaz-e, rabbi, hogy egy világkorszak 4 millió 360 ezer évig tart? – Így van, barátom! Luria rabbittól tanultuk. Cíát városának szentjétől, a Titkos Tan tudásának mesterétől – volt a rabbi válasza. – Igaz-e az is, hogy a teremtés óta eddig hat világkorszak volt? – Annyi bizony – válaszolt Móse Teitelbaum rabbi. – Azt beszéljük rólad – folytatta a samesz –, hogy minden világkorszakban ott volt szellemed. – Nézd, Smelke barátom! Csak a Teremtő emlékezete végtelen! Én csak arra emlékszem, hogy a szellemem ott volt „...abban az órában, amikor beteljesedett a szó Nabukadnecáron, az emberek közül kiűzetett, füvet evett, mint az Ökör” (Dániel 4/30) büntetésül, mert a megátalkodott inni mert a Szentélyből elrabolt aranykelyhekből. Szellemem ott volt Belsázar királyá avatása éjjelén, amikor megjelent a falon az írás: „megmérettél s hiányosnak találtattál” (uo. 5/27), majd megölték őt is Isten akarata szerint ugyanazon bűnök miatt. Bizony ott voltam rabként, „Bábel folyamainál ottan ültünk, zokogtunk is, midőn megemlékeztünk Cionról...” (137. zsolt. 1) Mit mondjak még? Ott voltam láncra verve a többi zsidó rabszolgával Rómában Titus cézár diadalmenetében. Szellemem ott volt 1494-ben a Spanyolországból kiűldözött zsidók között is...

A rabbi folytatta volna, ám Smelke Choszed közbeszólt: Tudom, bölcs rabbi. Tudom biza, szent öreg tanítóm! Mindezeket én mind tudom! Tudom és hiszem! Egyike voltál a világ harminchat igazának, akik nélkül a világ nem állt volna hat, mindegyike 4 millió 360 ezer évig tartó világkorszakon! Tudom és hiszem, ha szólsz: „Nyissátok ki előttem az igazság kapuit, hadd menjek be rajtuk hálát vallani az Öröknek!” (118. zsolt. 19) Előtted megnyílnak az ég kapui!

Smelke Choszed ezután elhallgatott, és mint aki erőt és bátorságot vesz magán, így folytatta: Móse Teitelbaum rabbi! Mondd! Árudd el nekem, te ennyi idő, ennyi világkorszak óta... napjainkban egyaránt várod, hogy jöjjön meg a Messiás? Árudd el, szent öreg: ha annyira vártad... miért nem jött el mégsem eddig a Messiás?

Tudod te, barátom? Tudod te, mennyit gyötrődtem a kérdésen? Meg kellett öregednem, hogy rájöjjenek, hogy megtudjam, megértsem! Kérdezem: „Mi az erőm, hogy várokozzam, mi a végem, hogy türtőztessem magam?” (Jób 6/11) Tudod te, miért nem jött eddig? Elárulom! Mert siettettem! Semmit nem lehet siettetni, barátom... főleg a megváltást nem, mert: „Mindennek megvan a kora, és ideje van mindennek az ég alatt.” (Koh. 3/1)

Hitközségi Hírek

Vác

Mint arról egy korábbi lapszámunkban hírt adtunk, a hitközség még február elején *Raoul Wallenberg utódai* címmel, Rétvári Bence országgyűlési képviselő, belügyminisztériumi államtitkár védnöksége mellett tanulmányi versenyt hirdetett az általános iskola 8. osztályába járó és középiskolás diákoknak, most pedig arról számolhatunk be, hogy igen élénk volt az érdeklődés, több mint harminc fiatal pályázott.

Ezen a versenyünkön, ellentétben a Wallenberg Egyesület országos vetélkedőjével, nem iskolák csoportjai voltak a résztvevők, hanem egyénileg adtak számot ismereteikről a jelentkezők. Több időpontban tartott a felkészítés a hitközség által kiosztott irodalomból. A téma értelemszerűen Vác és környéke zsidóságának meg- és elhurcolása volt a holokauszt idején, ezen túlmenően reflektorfénybe helyeztük az embermentőket, akik akadtak itt is szép számmal, többek között a Börzsöny erdeiben, Pencen, Alagon, Sződön és Zebegényben.

Példaértékű volt a katolikus egyház és a hitközség összefogása a vészorkorszakban, közel 100 lengyel árva zsidó gyereket mentettek meg keresztényként a zsinagógában és a templomokban Vácra, majd a német megszállás előtt Palesztinába juttatták őket. Emléktábla hirdeti a volt zsidó leány polgári iskola, a mai Eötvös utcai óvoda falán ezt a cselekedetet, melyet hitközségünk ma is a két felekezet közötti jó kapcsolat alapjának tekint.

Tehát mindez előtérbe került a mostani szellemi vetélkedőn, melynek ünnepélyes díjátadását május 14-én tartottuk – nyilatkozta érdeklődésünkre **Turai János**, a hitközség Raoul Wallenberg-díjas elnöke.

Megtudtuk tőle azt is, hogy május 22-én 16 órakor kezdődik a zsinagógában a hagyományos holokausztmegemlékezés, amelyen a gyászszertartást **prof. dr. Róna Tamás** főrabbi és **Raáb Gábor** kántor vezetik.

Ribáry Zoltán

Heisler András 2013–2023-ig volt a Mazsihisz elnöke, és ez alatt az időszak alatt igyekezett minden tehetségével a zsidó közösséget szolgálni. Tette mindezt nyolc évig pro bono, társadalmi munkában, két évig pedig tiszteletdíjjal, napi 14 órás munkarendben. Mindez csak azért fontos, mert ennek a tízéves korszaknak a „pörgését” követően valamit kellett csinálnia, a hirtelen érkező „semmittevésbe gyorsan belehalnák” – mondotta. Az elmúlt tíz esztendő azonban adott annyi hitelt számára, hogy több megkeresésből ki tudta választani az Erzsébetvárosi Önkormányzat által alapított Erzsébetvárosi Zsidó Örökségért Alapítvány (továbbiakban hívjuk úgy, hogy Csányi5) ajánlatát.

Az Erzsébetvárosi Önkormányzatnak az egykori budapesti gettó területén van egy fantasztikusan felújított 150 éves bérháza, melyet a zsidó örökség szolgálatába állítottak mintegy hét esztendeje. Miután az önkormányzat kinevezett az alapítvány kuratóriumi elnökének, megállapodást kötött a Csányi5-tel, és alapítványunk megkapta az egész ház használati jogát tokkal-vonóval, minden terhével, a villanyszámlától a ház karbantartásán keresztül a munkavállalók feletti munkáltatói jogokig. Természetesen az alapító önkormányzat meghatározta alapfeladatainkat, a fő célokat: a zsidó örökség és kultúra ápolása mellett politikamentes működéssel a zsidó közösség életének aktív részévé válni. Az önkormányzat költségvetése külön soron támogatja működésünket, de elvárás a saját források megteremtése is.

Számomra kihívás volt a Mazsihisz mamutszervezete után egy egészen más nagyságrendben dolgozó, civil szervezet vezetése. Szerencsém volt, mert a hat év működési rutinnal rendelkező Csányi utcai stáb – élén a vezetőkkel – rengeteget segített abban, hogy az új, immáron független működés kereteiben is helyt tudjunk állni. A Zsidó Közösségi Fórum felvette tagjai közé a Csányi5-öt, és munkánk során folyamatosan kooperálunk más zsidó civil szervezetekkel, és pályázunk, ahol csak lehet.

S most néhány szó a Csányi utca 5.-ről, magáról a házról. Egyemeletes, körfolyosós, belső udvaros bérház – picit hasonlatos születésem és első 24 évem lakhelyéhez. Az 550 m²-es épület öt egységet tartalmaz:

- az egykori udvarból kialakított, üvegtetővel lefedett átriumot,
- egy remek kis galériát,
- a Hirtz Kávéházat (nyitvatartás 14:00–18:00-ig, illetve a programjainkon),
- az emeleti lakásokban az Erzsébetvárosi Történeti Tárat, és
- a tetőtéri beépítésben az irodákat.

A Csányi5 munkája ebben a varázslatos, sokfunkciós térben zajlik.

Mi van vele...

Háttérben a washingtoni Fehér Ház

Az **Átrium** a legnagyobb tere a háznak. Zenei, kulturális és közösségi programokat szervezünk oda. Az elmúlt hónap egyik kiemelkedő eseménye volt Mácsai Pál estje, telt házzal, fergeteges előadással. A másik csodán, az úgynevezett Márai-maratonon két remek színész, Hege-dűs D. Géza és Takáts Andrea tolmácsolásában ismerhettük meg Máraiék emigrációjának történetét, s ezen keresztül nyomon követhettük a magyar irodalom, a magyar történelem háborút követő vibrálását. Háromrészes produkció, három egész estés előadás egy héten belül: nem akármilyen vállalkozása a művészeknek, de talán a telt házat hozó közönségnek sem. A sort folytathatnám könyvbemutatókkal, gasztronómiával: aktuális programjaink megtalálhatók a www.csanyi5.hu honlapon.

Galériánk kortárs képzőművészeknek ad helyet, főként olyan tárlatoknak, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak a zsidósághoz. Győri Marci és Gerlóczy Sári kiállításainak megnyitóján alig fértünk el a házban, de galériánk rendszeres vendégei a magyar fotóművészek is. Tervezzük a Mazsihisz vidéki tagszervezeteinek bemutatkozását házukban, remélve, hogy partnerségre találunk.

A **Hirtz Kávéház** délutáni nyitvatartása igazodik működési rendünkhöz, délelőttönként ugyanis iskolai csoportok látogatnak bennünket. A meghitt épületrész egy viszonylag zárt terület, így jelentősebb forgalomra programjaink időszakában számíthatunk. Délutánonként már vannak törzsvendégeink, akik a kávéház nyugalma, a csendes elmélyülés lehetősége miatt keresnek fel bennünket.

Állandó kiállításunk témaválasztása unikális. Míg a zsidósággal foglalkozó múzeumok többsége a holokauszttal vagy magával a zsidó vallással foglalkozik, a Csányi utca 5. a századfordulós zsidó élettel, az értékképzéssel és a zsidó – nem zsidó szimbiózissal foglalkozik. A körfolyosóról nyíló lakások korhű berendezése remek háttérrel nyújt rendhagyó történelemórák megtartására (délelőttönként), de a délutáni látogatók számára is maradandó élmény lehet a szülei, nagyszülei által használt eszközökkel való találkozás. A sparhelt, a zsírosbödön, a kávépörkölő edény vagy a falikút látványa sokakban ébreszt emlékeket. Jelenleg az első emeleti Erzsébetvárosi Történeti Tár fejlesztésén dolgozunk: a lakásbelső statikus bemutatása mellett olyan interaktív funkciókat kívánunk beépíteni, me-

lyekkel a kiállítás még vonzóbbá válik.

Nos, ennek az alapítványnak vagyok a kuratóriumi elnöke, s mivel stábunk összesen 8 főből áll, aktív, az operatív munkában is részt vevő vezetőként dolgozom. Jól érzem magam.

Közben a tízéves elnökségem nyomán rendszeresen kapok különböző felkéréseket, meghívásokat. A közélet így, politikamentesen sem hagy unatkozni. Magyarország EU-tagságának évfordulóján egy keresztény folyóiratban vitaindító írás jelent meg. A következő számhoz Bod Péter Ákos és Jeszenszky Géza mellett engem is felkértek, fejtsük ki gondolatainkat a vitaindító cikkről, illetve arról, hogyan látjuk, milyen irányba halad Magyarország. A válaszaink olyan jól sikerültek, hogy betiltották a folyóirat számának terjesztését, és a főszerkesztőt azonnali hatállyal menesztették.

Ennél sokkal pozitívabb történet volt egy washingtoni meghívás. A Rodef Shalom-zsinagógát alapító Berkovits László halálának harmadik évfordulóján tartott megemlékezésre kértek tőlem előadást a magyarországi zsidóság közelmúltjáról és jelenéről. Olyan személyt kerestek, aki egyrészt szemtanúja volt az eseményeknek, másrészt az elmúlt tíz esztendőben következetesen és hitelesen (számukra mindenképpen) vezette a magyar zsidóság képviselőit ellátó Mazsihiszt. A washingtoni meghívásnak eleget tettem, és 120 fő érdeklődőt próbáltam elvarázsolni kelet-európai akcentusom minden bájával (megjegyzem, telt ház volt, és sikerült).

Ha hívnak, részt veszek magyarországi megemlékezéseken, előadást tartok keresztény-konzervatív egyesület felkérésére, és a maradék időmben élvezem az öt unokám társaságát. Figyelem egykori szervezetem aktivitását. Van, mikor örömmel, máskor kicsit riadtan – de úgy tartom helyesnek, ha véleményemet maximum magánbeszélgetések során fejtem ki, s hagyom, hogy az új vezetés találja meg a maga útját.

Hát így néz ki egy egykor volt elnök élete. Soha rosszabbat, és kíváncsi vagyok, hogy közösségünk vezetői megbízatásuk lejárta után hozzám hasonlóan találják meg a módját annak, hogy valamilyen formában, akár önkéntesként, aktívak maradhassanak a magyar zsidóság életében.

(Az írás először a Nyíregyházi Zsidó Hitközség Sófár című folyóiratában jelent meg.)

Heisler András

2025. 06. 08. 18.00

HEGEDŰS GYULA

UTCAI

ZSINAGÓGA

EMEMA

WWW.EMEMA.HU

JÓTÉKONYSÁGI KONCERT

AZ EMLÉKEZZÜNK ÉS EMLÉKEZTESSÜNK

(EMEMA) ALAPÍTVÁNY JAVÁRA

Fellépnek: Balázsovits Edit, Korcsolán Orsolya, Tolcsy László, Jávori Ferenc Fegya, Koltai Róbert, Müller Péter Sziámi, Kirschner Péter és Radnai Péter. Jegyek a jegy.hu oldalon kaphatók.

Kőbányai János

Jom háácmáut 77

Mítoszokba vesző, több ezer éves történeteket idéző ünnepeink elbeszéléséből igyekszünk kibogozni Izrael/a zsidó nép azonosságát, s belőlük magunkat – azaz a mi sorsunkat vagy „sorstalanságunkat”.

Azonban Izrael/a zsidó nép krónikája ellenkező példát is mutat: olyan ünnepeket, amelyek fiatalabbak, mint egy ma is jó egészségnek örvendő idősödő kortársunk. A (régi-)új Izrael csak három évvel idősebb, mint jómagam, s születésnapját közvetlen közelből ünneplem minden évben.

S most eljött a 77. forduló. Két 7-es egymás mellett. Amikor egy 7-es is oly szent szám. Kezdve a hét (csak a magyar nyelv érzékenysége emeli be a számot is a fogalomba) koronájával: a leggyakoribb és legszentebb ünneppel, a sábbattal. S számtalan más eseménnyel és csodával, amelyre a 7-es szám vi-
gyáz, vagy amelyet az fog össze.

Mit üzen itt és most ezúttal a két 7-es?

Az idei *jom háácmáut* (függetlenségünnepe) valóban különleges. Ilyen szomorú előzmények soha nem előzték meg: másfél éves, végeláthatatlan háború, ezrek halála, tízezrek rokkantté sebesülése, határvidékek elpusztulása. S mindezek nyomán elevenül mozgó kérdőjelként görbül az arcunkba: eme „ácmáut”-nak (függetlenségnek) vajon meddig örülhetünk? Meddig élvezhetjük a nyelvét, a kultúráját, a létezése hívását? Egy közepesen történelembe ágyazott nemzet életében a három 7-es sem nagy kunszt – vajon bekövetkezik-e ez Izrael/a zsidó nép jövőjében?

Mint minden zsidó öröm-alkalom: azaz a létezést, a fennmaradást hozsanzázó ünnep fölvezetése a pusztulás rémét idézi. A megfizetendő árat a szabadságért, a gyarapodás ívébe fejlődő jövőért. Ezért a jom háácmáutot a *jom házikáron*, az emlékezés napja előzi meg. Ezen a napon azokra emlékeznek, akik életüket adták e rövidke állami függetlenségért, valamint – milyen lényegi egybefűződés! – akik merényletek áldozataivá váltak a Szentföldön. Tehát mind az országot védő fiatal katonák folyamatosan fizetik az árat, fektetnek Izrael/a zsidó nép függetlenségébe, mind azok, akik „csak” Izraelben élnek, s

A *jom házikáron* alkalmával az elesettek és meggyilkoltak emlékére megszólaló sziréna alatt

egyszerű járókelőként, óvodásként, zsinagógalátogatóként – mert a Szentföldet választották életük színterének – szintén a függetlenségért járó adó befizetésére ítéltettek.

Ez a létszám minden évben nőttön-nő.

Azonban 2023. október 7-e óta – jaj, ez is egy 7-es!, ezúttal milyen baljós előjellel – ez a szám jelentősen megugrott, és óráról órára oly veszélyesen növekszik, leállíthatatlanul.

Párhuzamban az egész Glóbuszon elharapódzott antiszemitizmussal, ami a holokausztban befizetett 6 millió emberélet eredményét – be nem fejezett gyámszolgáját – söpörte félre. Az apokaliptikus pusztítás még ki nem gyógyított traumáját, amely lehetőséget adott egy ritka történelmi pillanatban, hogy a zsidó népnek legyen egy állama, ahol ellehet, ha már kétezer év diaszpóra-lét után sem fogadtatott el és be.

Ez a jelenség az igazi veszély – mármint ami a fennmaradás esélyeit illeti. Ha ilyen könnyen elfeledkezik a világ a holokausztról, sőt, ha annak bűneit szívesen kenné-fordítaná a zsidó nép ellen most, amikor szintén hasonló esett meg vele, mint 80 éve, akkor milyen „jövendő” lehet jósólni a „múltat” „megbűnhődte már e nép” számára?

Mindannyiszor megcsodáltam a komor szirénával vigyázzba állító, az egész országra kiterjedő temetői látogatások szívüket és sebeket tépő hangulata után a vidám, fergeteges karneválba, nyárson süttetésbe, harsogó zenébe, tűzijáték-cikázásba átváltozó másnapra virradás robbanását. A gyásznak és az életigenlésnek e drámai összeölekezésben megtestesülő egymást követő két napját.

Azonban most hogy csap át a pusztítás fenyegetettsége a csodálatos győzelem-örömbé? Ha még 59 túsza a Hamász alagútjaiban sínylődik (másfél éve), amely tény mély és éles csorbát repeszt az ácmáut, azaz a függetlenség fogalmán is. S a temetői látogatások után belénk hasít mindazon bestiális gyilkosságsorozat be nem hegedt – nem emléke, de még folyamatos valósága –, amit ez a háború okozott, s okoz. S hogy mindezt a világ vagy tétlenül, vagy pártolólág szemléli. (Ugye déj! vu szituáció 80 év távlatából is.)

Maradjunk csak a zikáron-nál. A keserű emlékeknél. Az passzol ma az öröm jövedve helyett is.

Elgondolkodni a jövőn – amely most olyan gyűlöletcunambóból kellene kivesszen, amelynek esetleges megvalósulásához nem elegendő a mi életünk – és a következő generációké sem.

Esetleg ha majd a harmadik 7-es is hozzáragasztatik az előző két 7-eshez, azaz a 777. születésnapot utódaink megélik.

A helyen, ahová a szerény 77-ig oly rengeteg vérvesztéssel eljutottunk.

Mert megérdemlik

pe révén addig feltáratlan, lappangó, nyilvánosságot még nem kapott dokumentumok, fogoly- és veszteséglisták, anyakönyvek kerültek elő és lettek kutathatók.

Az elmúlt mintegy 35 év alatt nagy mennyiségű anyagot tárt fel és ajánlékozott levéltáraknak és múzeumoknak. A legtöbb tőle származó dokumentum a budapesti Magyar Zsidó Levéltárba, a budapesti Holokauszt Emlékközpontba, a váci levéltárba, a komáromi és a váci hitközségbe, valamint a cfáti Magyar Nyelvtérületről Származó Zsidóság Emlékmúzeumába került.

Jól jellemzi Kengyel a Vác Város Levéltárának hivatalos honlapján a neve alatt található bejegyzés, mi-

című könyvén például több nemzedék nőtt fel. Emellett számos hangjáték, hanglemez, diafilm, valamint megszámlálhatatlan napi- és hetilapcikk, tanulmány és rádióműsor szerzője.

A Wallenberg-egyesület által alapított Ember Mária-díj a bátor kiállást, a humánus melletti elköteleződést, a felelősségvállalást és a közösségi érzékenységet ismeri el – s aligha lehetne méltóbb kitüntette e díjnak 2025-ben, mint Szunyogh Szabolcs.

Szunyogh Szabolcs íróként, újságíróként, rádiós műsorvezetőként és szerkesztőként évtizedek óta fáradhatatlanul dolgozik azon, hogy a közéletből, történelemből és hitből merített tudást közérthetően, elmé-

A díjazottak és méltatóik. Dr. Csapody Tamás, Kengyel Károly, Deák Gábor és Szunyogh Szabolcs

szertint: „...az idők folyamán kutatóból az intézményünket támogató jóbarát lett, aki rendszeresen dokumentumokat, nehezen beszerezhető könyveket adományoz a levéltárunknak, vagy közvetít ezek beszerzésében”.

Tevékenysége ismertté vált, és számos nagyságrendben keresték meg őt különböző személyek azzal a kéréssel, hogy a holokauszt során eltűnt hozzátartozóikról kaphassanak információkat.

Nem szabad említés nélkül hagyni Kengyel Károly más irányú humanitárius tevékenységét sem. Több alkalommal sietett az árvízkarosult emberek segítségére Erdélyben, Kárpátalján és Magyarországon. Őket elsődlegesen pénzadománnyal, a magyarországi kistélepeket pedig ruhaadomány gyűjtésével támogatta, vallási és nemzeti hovatartozásuktól függetlenül.

Kengyel Károly mindezen idő alatt autószerelőként dolgozott a lakóhelyéhez közeli, hatalmas Audi-gyárban. Ahogyan azt ő saját maga megfogalmazta: „egyszerű munkásként lettem a holokauszt kutatója”. Azonban továbbra sem írt tudományos vagy ismeretterjesztő cikkeket és könyveket, de még csak előadásokat sem tartott. A tudományos világon kívül élt és él, miközben az abban lévő aktív kutatótársa lett mint adatgyűjtő. A levéltárakban Kengyel Károlyról külön fondot neveztek el, a kiadványok előszavában pedig neve azok között szerepel, akiknek köszönhetet szoktak mondani. Tipikusan szürke eminenciás, akinek szorgalmas, áldozatos munkája számos kutató és magánszemély, intézet és egyház, település és közösség életében hagyott maradandó nyomot.

Életművének megkoronázása a neki méltán odaítélt Ember Mária-díj! Szunyogh Szabolcs laudálója a Raoul Wallenberg Egyesület alapító tagja, **Deák Gábor** volt.

Van, aki nem pusztán mesél a világról, hanem segít megérteni azt. Van, aki nemcsak ismer, hanem tanít – és nemcsak tanít, hanem nevel. Van, aki a szó erejével hidakat épít múlt és jelen, tudás és megértés, hit és történelmi tapasztalat között. Ilyen ember Szunyogh Szabolcs.

A pécsi tanárképző főiskola magyar–orosz tanári szakát végezte el, de mivel ezt kevesellte, az ELTE-n magyar nyelv és irodalom szakos középiskolai tanárrá vált. Huszonhárom évig volt a Köznevelés című országos oktatási hetilap főszerkesztője, de dolgozott a Népszavánál és a Magyar Rádióban is. 1984 óta közel harminc könyvet írt. A bibliai mesék

lyülten, mégis játékos könnyedséggel ossza meg velünk. Könyveit nagy pontossággal, a témák mély ismeretében és rendkívüli gyorsasággal írja. Ő azon kevés ismeretterjesztő közé tartozik, aki szórakoztatóan tud írni – miközben sosem enged a komolyság és az alaposág követelményeiből.

Nemcsak szavakat, hanem szemléletet közvetít – emberséget, árnyaltságot és mindig a másik felé forduló figyelmet. Ő az, aki nemcsak kérdez, hanem értelmez is. Aki nem ítél, hanem megmutat. Aki tiszteli a múltat, de sosem feleli, hogy a jövőért is felelősek vagyunk.

Munkásságában különösen fontos helyet kap a zsidó történelem és kultúra bemutatása. Előadásaitban, ismeretterjesztő filmjeiben és rádióműsoraiban a magyarországi zsidóság múltja, az embermentés példái, a vészidőszak tanulságai éppúgy jelen vannak, mint a kortárs zsidó identitás kérdései. Nemcsak történeteket mesél – történelmi érzékenységre nevel.

Szunyogh Szabolcs valódi ismeretterjesztő, a szó legnemesebb értelmében. Olyan tanító, aki rámutat: a megértés nem csupán tudás, hanem erkölcsi tett is. Az ő világa a párbeszéd világa, ahol nem erősebb és gyengébb, nem többség és kisebbség, hanem ember és ember találkozik.

E díj, mely Ember Mária nevét viseli – aki maga is az igazság kimonadásának bátor mestere volt –, most egy olyan embert tisztel meg, akiben a bátorság, a tudás és az empátia egységet alkotnak. Köszönet Szunyogh Szabolcsnak azért a munkáért, amelyet fáradhatatlanul végez, és azért az emberi tartásért, amelyet munkája mögött minden pillanatban felfedezhetünk.

Végül a díjazottak megköszönték az elismerést. Kengyel Károly meghatódva csak ennyit mondott: Nagyon szeretném, ha kisebb községekben is emléktáblák jeleznék a szörnyű veszteséget... hogy a fiatalok is tudjanak erről, és soha többé ne történessen meg.

Szunyogh Szabolcs kifejtette, hogy úgy gondolja, a zsidó etikának két fő bázisa van, a pikuách nefes (az élet védelme mindennél fontosabb) és a tikun olám, a jótékonyosság, az, hogy úgy kell élnünk, hogy a világ jobb hely legyen akkor, amikor kilépünk belőle, mint amilyen akkor volt, amikor megérkeztünk.

Mindannyiunk nevében elismerésemet fejezem ki a díjazottaknak, és további eredményes munkát kívánok nekik.

-júli-

BENEDEK ISTVÁN GÁBOR

Hogyan nem lett az apám kapitalista? (I.)

80 éve ért véget a háború

A családommal, az apámmal eufóriában éltük át a felszabadulást. Ennek jelét napokkal előbb érzékeltek: az ágyúlövéseket először csak éjszaka hallottuk, aztán nappal már a géppuskák, géppisztolyok kattogását is figyelhetjük.

A teresíni Dresdner kaszánya vas-tag falait pontosan felfogtuk. Ezt az épületet még az Osztrák–Magyar Monarchia hadserege építette valaha. Az egyik laktanya börtönében raboskodott híres rokonunk, Bródy Sándor író. Még fiatal volt: megmentéséért Jókai Mór és a tollforgató szakma több jelese is kiállt. Egyik innen származó novellája ma is példás gyönyörűség: *Kaál Samu. Élete és halála*. Pontosán visszaadja Theresienstadt hangulatát.

Mi talán harmincan aludtunk a harmadik emelet egyik nagy katonai termében. Odafent, a mély nyílásban, ablakok. A mennyezet alatt adtak ugyan némi fényt, mi azonban kimehettünk a folyosóra levegőzni. Látni ugyan semmit nem láttunk, legföljebb a szemben levő emeleti folyosót, viszont a rövid udvar felől a hangokat remekül érzékeltek. A nagy udvar kövezetén néhány nap óta tifuszosok feküdtek egymás mellett alétlan vagy gyötrő láztól felhevülten.

A zsidók nyugtalanok voltak. A német őrköt másfél-két napja senki nem látta, az ukrán konyhások ugyan dolgoztak, de a foglyokhoz nem szóltak. Hajnalban néhány zsidó aszszony lemehetett a betegekhez: vizet vittek és benedvesített törölközőket. Dr. Kalisch, az önkéntes orvoscsoporthoz egyike vallásos tagja előző nap délután megpróbált segítséget tobozni, de hoppon maradt. Így hát hírek, tájékoztatás nélkül maradtunk.

Odalent, a nagy udvaron, nagyon ritkán feltűnt egy-egy SS, a még gyenge szűrületben rohantak; az

orosz előőrsek alighanem már nagyon közel lehettek. Nemrég kelt fel a nap, a pontos időt senki nem tudta.

A májusból már egy hét is eltelt, és ezt valaki jó hangosan bekiabálta a tavaszi levegőbe.

– Jó az Örökkévaló! A földi pokolnak talán rövidesen vége!

Ezt is bekiabálták, egy asszony talán, az egyik ajtó mellől.

Mintha ez a mondat isteni végszó akart volna lenni: egy hatalmas, mozgó jármű a hátsó felével kis csikorgás után egyszerűen benyomta a Dresdner jókora kapuját.

A kapu öreg tölgyfából készült, vas- és rézpántokkal megerősítve. Nem is emberek, óriások számára csinálták.

A tank könnyen leküzdötte ezt az akadályt, és átért a vastag falon, az alkóvon, hogy kiérjen a kaszánya főterére. Ez volt a sorakozóhely, a legfőbb katonai vezérleti terület. Itt most a tifuszos betegek feküdtek a kövezeten, pokrócokba, kabátokba tekerve, hevenyészett párnákkal a fejük alatt. Tehát ide araszolt be a sáros, koszos, ormótlan harci jármű. Aztán megállt. A motor a fékezésnél egy pillanatra felpörgött, vastag, olajos gázt öklendezett a levegőbe. Kis csönd után a láncfalpas behemót teteje fölnyílt, és a nyílásban megjelent egy katonanő.

A zsidó foglyok, akik a három jókora emeleten a folyosók nyílásai mögött szorongtak, megilletődötten és felajzva várakoztak.

A tankos halálos csendben kikászálódott a páncél védelme mögül. A Bergen Belsenből ide beszállított zsidók ilyet még nem láttak. El sem tudták képzelni, hogy nő vezessen egy ilyen félelmetes monstrumot. A cső az előbb még mozgott, de az álló járművön a katonanő a láncfalpat már lépcsőnek használta, azon lépett le.

A fejébe húzott vastag, piszkos sapka teljesen elfedte női mivoltát. Kis szünetet tartott, majd tisztelgett, körbe, mindenkinek. Aztán a teljes csöndbe fáradtan, de erőteljesen bekiabált két szót: „Továricsi! Szvoboda!” Ezt nem kellett fordítani!

És ekkor felhangzott száz és száz ember válasza, fél tucat nyelven: „Éljen! Köszönjük!”

Fütlépcső üvöltés. A rabságból szabadult zsidók tébolyult, hörgő sikolya. Hiszen vége a félelemnek, az éhségnek, az appeleknek, a zsúfolt vagontazásoknak, a rettevésnek, a halálnak. Nincs német őr, ukrán verőember, magyar felvigyázó! Vége a deportálásnak, itt a szabadság, mehetünk haza!

A rabok ölelkeztek. Ugráltak, rázták egymást, a héber imák áldás szavait kiabálták, jiddisül sírtak, és magyarul mondták újra és újra a köszönet szavait.

Aztán a tömegből valaki rátalált egy jelszóra, közülünk még soha nem mondta, nem mondhatta ki senki: „Éljen Sztálin!” De a szabadságukat visszakapott zsidók rákaptak a névre, s a végén a Dresdner kaszánya idehurcolt lakói azonos erővel skandáltak, harsogták: „Sztálin, Sztálin!”

A zsidók nem törődtek a további tilalmakkal: kitépték a kaszánya lépcsőt elzáró láncot, és rohantak le az udvarra. A császári osztrákok által tervezett épület széles lépcsőin valóssággal lezúdultak a Bergenből idehozott foglyok. Az udvaron kikerülték a tifuszos betegeket, és körülvevtek a tankot. A katonanőhöz szertettek volna legalább hozzáérni. A mozdulat ismert volt számunkra, mert ez történik, ha a zsinagógában, az imaházban szombaton, ünnepen körbehordozzák a tórát, a szent tekerest, amelynek bársonyköpenyét a hívőnek meg kell simogatnia, csókolnia.

Ekkor a szovjet tank vezetője mellől bentről kimászott egy fiatal férfi. Szőke volt, rövid hajú, mély vágással az arcán. Miután ő az előbb lemaradt a zsidók euforikus üdvözléséről, ezt most azzal pótolta, hogy az ifjú szovjet harcost összeviessza érintették, simogatták, ölelték.

– Ki tud oroszul? – próbált átkiabálni a zajongó tömegben egy férfi. Kiáltását többször megismételte, harsányan, erőteljesen.

Hatan-nyolcan jelentkeztek. Ezek többnyire szlovákok, ruszinok, csehek voltak, az Osztrák–Magyar Monarchia szláv örökösei. Az édesapám is felemelte a kezét, és előre-furakodott a közjáték szervezőjéhez.

Mindig akad valaki, aki kézbe veszi az események irányítását. Most is így történt.

– Te ki vagy? – kérdezte a szervező lágerfőnök.

– Az apám Szerednyén született, színtiszta rusznyák vidéken – felelte. – Én tótkomlósi vagyok. Szlovák iskolába jártam – tette hozzá.

– Beszélj te is velük! – adta ki a feladatot az organizátor.

Apám nem kérette magát. A tankos orosz nő kedves volt, a szőke ukrán fiú is barátságos. A felszabadított és a felszabadított tolmácsok a végén megölelték, megcsókolták egymást.

– Hirdessétek ki, hogy a parancsnokságról rövidesen eljönnek ide. Hoznak ennivalót és útbaigazítást a jövőre – mondta a tankot vezető nő.

Aztán mindketten visszamásztak a járműbe. A tolmácsok jó hangosan elmondták, ecsetelték a zsidóknak a szovjet tankosok biztató üzenetét, majd a bergenieki belekezdtek egy régi vallási örömenek dalolásába: „Mázel tov, szimen tov...”

Japán zsidó gyökerei

2. rész

Hasonló templomok

A sintó templomok és a zsinagógák nemcsak építészetiileg hasonlítanak egymásra, hanem méreteikben is. Mindkettőnek volt Szentélye és Szentek Szentje. A sintó templomokban még lépcsők is vezetnek a Szentélyből a Szentek Szentjébe, amely valamivel magasabban található, akárcsak Salamon templomában. És van még egy különleges hasonlóság a kétféle templom között. Bár a legtöbb keleti szentélyben vannak bálványok, a sintó szentélyekben nincsenek.

A sintó Szentély közepén egy tűkör, kard vagy medál található, de ezeket a sintó hívők nem tekintik isteneknek. Ráadásul a sintóban az isteneket láthatatlannak tartják. A sintó főpap évente csak egyszer lép be a Szentek Szentjébe, ahogyan a kohén gádol, a zsidó főpap jom kipur napján. A sintó szentélybe való belépés előtt a temizujában kell csé-

hogy megtisztítsák őket a bűntől és a tisztátalanságtól. Hasonlítsuk ezt össze a zsidó papok gyakorlatával, akik izsópköteget mártva az elégetett vörös üsző hamujába, megszórták vele a tisztátalanokat, hogy megtisztítsák őket.

Következtetések

Eli Cohen 2004–2007 között Izrael japán nagykövete volt. Nem sokkal a kinevezése után meghívást kapott a Suwa Taisha szentély meglátogatására. Miközben az idegenvezető elmagyarázta a szentély elrendezését és használatát, Cohent szórakoztatta a zsidó templommal való hasonlóság. De minél többet magyarázott az idegenvezető, és minél több közös vonást vett észre, annál jobban megdöbben.

„Mindenki azt mondta nekem, hogy a japánok pogányok, nyolcmillió istennel. De aztán rájöttem, hogy ez a szám valószínűleg mást jelent.

szék segítségével megtisztítani a kezét és a száját. A zsidó templomban a vallási vezetők kezüket és lábukat a mosdómedencénél mosták meg, mielőtt szolgálatba álltak.

Jákob és Ézsau

A japán mitológiában a császári családot és az egész nemzetet Ninigi ősapja és alapító leszármazottjának tekintik. De Ninigi eredetileg nem volt ősapja. A hagyomány szerint volt egy másik, akit a helyére kellett volna kinevezni. De amíg a másik készült és várakozott, a fiatalabb Ninigi megszületett, leszállt az égből, és biztosította magának a japán nemzet alapítójának szerepét.

Ugyanígy a Biblia szerint Ézsau, Jákob idősebb testvére volt az elsőszülött, aki ezért Isten nemzetének ősatya lett. De amíg Ézsau szarvasra vadászott, Izsák Isten áldását adta a fiatalabb Jákobra, és ő lett az izraeliták ősatya. A Ninigi és Jákob közötti hasonlóságok azonban itt nem érnek véget.

Miután Ninigi leszállt a mennyből, beleszeretett egy gyönyörű nőbe, Konohana Szakujá Himébe, és feleségül akarta venni. A lány apja azonban arra kérte, hogy előbb a lány idősebb nővérét vegye feleségül. Ugyanígy meséli el a Tóra, hogy Jákob beleszeretett a gyönyörű Ráchelbe. De az apa, Láván azt mondja Jákobnak, hogy nem adhatja előbb a fiatalabb lányát, mint az idősebbet.

Továbbá Ninigi és Konohana Szakujá Hime gyermekét, Jamaszacszi Hikót a bátyja megfélemlíti, ezért egy tengeri isten országába menekül. Ott misztikus erőre tesz szert, és az idősebb testvért azzal bünteti, hogy éheztesíti, de később megbocsátja bűnét. Ugyanígy Jákob és felesége, Ráchel is megszüli Józsefet, akit idősebb testvérei megfélemlítenek. Egyiptomba viszik, ahol a fáraó alkirálya lesz.

Luláv és szakaki

A sintók egyik rituáléja a szukkot ünnep egyik elemére hasonlít. Míg a zsidók a lulávot lengetik, a sintó papok az örökzöld szakaki ágával tesznek ugyanígy. Gyakran előfordul, hogy a lengetés előtt sós vízbe mártják, és az emberek előtt lengetik,

Hiszen a nyolcas az oldalára fektetve nem más, mint a végtelenség szimbóluma. Talán egyetlen végtelen Teremtőben való hitre utal.”

Ahogy jobban belemerült a hasonlóságok kutatásába, mást is felfedezett. „A zsidókhoz hasonlóan a japánok is a kiválasztott népek tekintik magukat. A zsidók gojoknak nevezik a kívülállókat, a japánok gajinnak. Cohen vagyok, a zsidó papi csoport tagja. Mint köztudott, a kohénoknak tilos temetőbe lépni (kivéve a legközelebbi rokonok búcsúztatásakor), és tilos holttestet megérinteni. A sintó papoknak szintén tilos holttestet érinteniük, és ritkán vesznek részt temetéseken. A holttest kegare, ahogyan a judaizmusban tumá – tisztátalan.”

Cohen végül könyvet írt a sintó és a judaizmus kapcsolatáról. Úgy véli, hogy a japánok egyre inkább tudatában vannak zsidó gyökereiknek, és egy nap Japánnak szoros kapcsolatai lesznek Izraellel, akárcsak az Egyesült Államoknak. „Ők a testvéreink” – zárja gondolatait.

„Isten népe”

E szerint az elmélet szerint tehát a zsidók valamilyen módon befolyásolták az ősi Japánt, de mégis hogyan kerültek oda?

A samuráj szekta körében az a hagyomány él, hogy őseik i. e. 660-ban érkeztek Japánba Nyugat-Ázsiából. 62 évvel korábban, i. e. 722-ben Izrael tíz törzset legyőzték és száműzték Izrael földjéről. Egyesek úgy vélik, hogy ezeket az izraelitákat, akik a Selyemúton keletre utaztak, majd Kínában és Koreában telepedtek le, a japán uralkodó meghívta, hogy telepedjenek le inkább az ő országában. A samurájok a japán császár testőrei voltak, és a szó ugyanazokat a betűket tartalmazza, mint a héber somér, azaz őr.

A japánok nevüket a nemzet fő törzséről, a jamatóról kapták. A jamato a domináns etnikai csoport Japánban, az ország lakosságának mintegy 98%-át teszik ki. A szó fonetikájának azonban nincs jelentése a japán nyelvben. Héberül a Jamato a Jah (Isten) és az umato (nép) szavak kombinációja. Más szóval a Jamato jelentése Isten népe.

(Forrás: aish.com)

Zucker-Kertész Lilla

Kétszázhuszezer holokauszttúlélő él a világ kilencven országában

A Claims Conference kiadta legújabb jelentését a holokauszttúlélők demográfiai adatairól. Az előrejelzések egészen 2040-ig tartalmazznak becsléseket. Ezek szerint a holokauszttúlélők közel 50 százaléka a következő hat évben, 70 százaléka tíz éven belül, 90 százaléka pedig tizenöt éven belül fog meghalni.

A jelentés másik figyelemre méltó megállapítása, hogy a túlélők halálozási aránya nagymértékben eltér a világ különböző tájain. Bizonyos régiókban gyorsabban veszítjük el a túlélőket.

Izraelben például, ahol a világon a legtöbb holokauszttúlélő él, 2024 októberében 110.100 túlélőt tartottak nyilván, és a becslések szerint 2030-ra ez a szám 62.900-ra csökken.

Az Egyesült Államokban 2024 őszén 34.600 túlélő élt, de az előrejelzések szerint ugyanebben az időszakban 21.100 túlélőre csökken majd.

Becslések szerint ma több mint 1400 olyan holokauszttúlélő él, aki elmúlt 100 éves. A társadalom számára hasznos, ha meghallgatjuk ezeket a tanúkat, akik megosztják túlélésük történetét, és még mindig van idő tanulni ettől a kivételes embercsoporttól.

Jelenleg több mint 220.000 holokauszttúlélő él a világ 90 országában, közel felük Izraelben. Életkoruk 78 és 100 év közötti, így a medián életkor 87 év, és a többségük nő (61 százalék).

IZRAELI

Abbász: „Kutyák fiai, engedjétek el a túszoikat!”

Mahmúd Abbász palesztin elnök a Palesztin Hatóság központi tanácsának ülésén, a ciszjordániai Rámalláh városában tartott beszédében kijelentette, hogy „a háborúnak véget kell vetni”, mert „naponta százak halnak meg, amiért a Hamász nem akarja átadni az amerikai túszoikat”.

„Kutyák fiai, engedjétek el a túszoikat, vessetek ennek véget” – mondta Abbász.

A palesztin elnök szerint a cél „a túsok elengedése, a Gázai övezet izraeli blokádjának feloldása, a palesztin nép kitelepítésének megállítása az arab országokkal összehangolva, és a palesztin ügy védelme”.

Felszólította a Hamászt, hogy „vessen véget a Gázai övezet feletti ellenőrzésnek, és adja át a fegyvereit a palesztin hatóságnak”.

Abbász még arra is felszólította a Hamászt, hogy alakuljon politikai párttá, mondván: „beszéljétek velünk az amerikaiak helyett”.

Ezek mellett elítélte Izraelnek a háború alatti cselekedeteit is, mert szerinte Izrael „irtó háborút” folytat az övezetben. Abbász szerint 2165 családot teljesen, 6664 családot pedig részben kiirtottak, és az otthonok több mint kétharmada megsemmisült a háborúban.

Mahmúd Abbász

„Komoly veszélyekkel állunk szemben, amelyek »egy új Nakbához« vezethetnek” – tette hozzá.

„Elsődleges célunk Izrael megsemmisítő háborújának leállítás, és annak biztosítása, hogy a megszállók az övezet egészéből kivonuljanak” – hangoztatta Abbász az Israel Hayom című lap tudósítása szerint.

„Népünk szilárdan áll, visszautasítja a kényszerkitelepítést, és nem fogja megengedni, hogy kiszorítsák az övezetből” – szögezte le Mahmúd Abbász. (MTI)

SZÍNES

A narancssárga mint a szolidaritás szimbóluma

Az Izraelben egyre inkább az ellenállás színének tekintett narancssárga szín nem előzmény nélkül vált meghatározó jelképpé. Az elmúlt évtizedek során több történelmi pillanatban is megjelent, legutóbb pedig a 2023. október 7-i terrortámadás után lett a társadalmi ellenállás, az egység és az igazságkeresés, valamint a Bibász család – a két kisfiával, Ariellel és Kfirrel együtt kegyetlen módon elrabolt és meggyilkolt Siri Bibász – szimbóluma.

A narancssárga az izraeli közéletben már korábban is erős politikai

jelentéssel bírt. Az egyik legfontosabb ilyen időszak 2005-ben volt, amikor a Gázai övezetből történő izraeli kivonulás elleni tüntetésként a telesmozgalom ezt a színt választotta jelképeként. A narancssárga szalag az ellenállásnak, a szuverenitás védelmének a szimbóluma lett.

A 2023. október 7-i Hamásztámadás után az izraeli társadalomban újfajta ellenállási mozgalom indult el, amely a narancssárga színt és szalagot kezdte használni. A mozgalom elsősorban a támadás során elrabolt családok, katonák és civilek hazahozatalára, valamint az izraeli egység megerősítésére helyezi a hangsúlyt. Minden tüntetésen és megemlékezésen jelen van ez a jelkép.

A narancssárga most az ellenállás mellett a gyász, az eltűntek iránti szolidaritás és a harc szimbólumává vált. Több helyen narancssárga fényekkel világították ki az izraeli jelképeket, narancssárga szalagokat kötöttek különböző helyszínekre, és az elraboltak családjai is ezt a színt kezdték viselni, hogy felhívják a figyelmet az ügyre. Narancssárga lufik emlékeztetnek a Bibász család tragédiájára, a két vörös hajú kisfiú és édesanyjuk elvesztésére, valamint minden áldozatra, akik fogságba estek Gázában.

A 2005-ös telesmozgalmi jelentés helyett manapság inkább egy tágabb, társadalmi, közösségi jelentéstartalom alakult ki. Ma a narancssárga nem pusztán egy politikai oldal jelképe, hanem az izraeli emberek együttérzését, a közös veszteséget és az összetartást, az áldozatok emlékeztetért való összefogást kifejező szimbólum.

Zucker-Kertész Lilla

Ismét kiszedték a Siratófalban elhelyezett személyes üzeneteket

A Jeruzsálemben lévő Siratófalban évről évre papírtkercesz milliói gyűlnek össze. A hagyományoknak megfelelően a Szent Falhoz látogatók közül sokan papírra írják üzeneteiket, kéréseiket az Örökkévalóhoz, majd az ősi kövek közé dugják.

A Kotel hasadékaiknak megtisztítására minden esztendőben kétszer kerül sor: ros hásaná, valamint pészah ünnepe előtt. Az üzeneteket tartalmazó papírkákat vékony pálcikákkal távolítják el, nagy óvatossággal, hogy a köveket ne sértsék meg, majd eltemetik őket az Olajfák hegyén.

Önvezető buszok szelhetik majd a közutakat

Az izraeli Közlekedési és Közlekedésbiztonsági Minisztérium a közelmúltban jóváhagyott egy olyan kísérleti projektet, melynek keretein belül önvezető buszokat helyeznek forgalomba.

A kísérlet első részében a hatóságok a buszok életképességét vállalati, jogi és biztonsági szempontok alapján tesztelték, kezdetben a járműveket a kijelölt területeken üzemeltették.

Most a kísérleti program második részében Naharija város legforgalmasabb utcáin, egy 8 kilométeres szakaszon kezdik tesztelni a járatot – írja az *israel21c*.

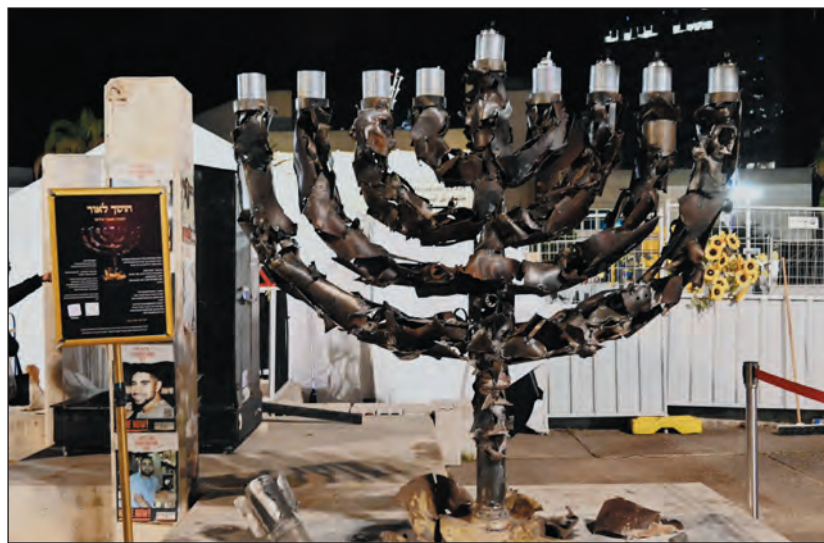
A kísérletben részt vevő autóbuszok minden feltöltést követően akár 200 kilométert is képesek megtenni, és járatonként 32 utas befogadására alkalmasak.

A hatóságok azt remélik, hogy tesztelhetik a jármű reagálását a gyalogosokra, a forgalmi dugókra és a kedvezőtlen útviszonyokra, beleértve a zord időjárást is.

Rakétadarabokból készítenek chanukkiját Izraelben

Eli Gross az országra néhány hónappal ezelőtt kilőtt iráni ballisztikus rakéta maradványából alakított ki menórát, melyet a Túsok terén helyeztek el, hogy a fény és a remény szimbólumaként szolgáljon ezekben a sötét időkben. Az egyedi gyertyatartóra többek között a következő feliratot véste a művész: *a sötétségből a fénybe*.

Chanukka története bizakodóvá teheti Erec lakóit, hogy a kétes esélyek ellenére Izrael Állam és a zsidó nép fénnel ki tudja űzni a sötétséget.

Ültesd el a fát Izraelben!

Nemes kezdeményezéshez csatlakozott a Frankel-zsinagóga közössége.

Bizonyára sokan értesültek a sajnálatos eseményekről, melyek ismételten felbolygatják Izraelben élő testvéreink életét: ártó szándékú gyújtogatások és egyéb kártételek teszik tönkre az ott élők mindennapjait. A körzet vezetése úgy gondolta, csatlakozik azokhoz, akik segítenének a bajban. Szeretnénk közösen hozzájárulni az izraeli tűz okozta károk enyhítéséhez. Két lehetőséget ajánlunk figyelmetekbe, kérjük, amennyiben módotokban áll, támogassátok adományozással a helyreállítást – írják a weboldalukon.

Az egyik lehetőség a Frankel Zsinagóga Alapítvány számlájára adomány utalása, amit a körzet természetesen továbbít. Számlaszám: 11600006-00000000-98071801. A megjegyzés rovatba kérik, hogy írják be: „Izrael támogatása”.

A másik lehetőség, hogy a KKL (Keren Kayemet LeIsrael) „Plant Your Tree in Israel” programján keresztül bárki ültethet fát egy tetszőlegesen kiválasztott területen Izraelben. A KKL lehetőséget nyújt a facsemete növekedésének nyomon követésére, és oklevelet küld minden adományozónak.

Hamászos propagandavideó egy magyar állampolgárságú túsról

Sálom, Omri Miran vagyok, ez a második születésnapom a Hamász túsaként – ezt a rövid szöveget mellékelte a palesztin terrorszervezet a videóhoz, amit a közelmúltban tett közzé. A férfit 2023. október 7-én rabolták el a terroristák az otthonából, miközben a feleségét és két kislányát akarta védeni. Korábban már tettek közzé róla videóit, most pedig újra kamera elé ültették.

Biztos információk hiányában csak feltételezéseink vannak, de a felvétel nézve leginkább úgy tűnik, hogy a propagandát akarták csak elisméltetni

valakivel a Hamász emberei. Az anyag tanúsága szerint Miran jó körülmények között raboskodik, még egy kis süteményt is kapott a születésnapjára.

A két és fél perces videó nagy részében Miran arra szólítja fel az embereket, már kiszabadult sorstársait, hogy demonstráljanak az izraeli túsok szabadon engedéséért. Felhívást tesz, hogy szervezzenek nagy tüntetést Benjámin Netanjahu miniszterelnök rezidenciája elé – írja a 24.hu portál.

A pluralizmus sérül, ha nem jelenik meg a zsidó vélemény, de az se mindig jó, ha megjelenik

Hogyan viszonyulnak a zsidók a mindenkori hatalomhoz? Meg kell-e szólalniuk a zsidó közösségi vezetőknek a zsidóságot nem érintő ügyekben, mint a Pride betiltása? Ki mibe szóljon bele egyáltalán? Demokrácia és zsidóság témában Unger Anna, Balázs Gábor és Zima András vitakoztak a Rumbach-zsinagógában, ahol még egy miniszter is jelen volt, írja Ádám Péter a Kibicén.

Demokrácia és zsidóság volt annak a vitasorozatnak a soron következő témája, amelyet Őri Ádám újságíró és a Mazsihisz-BZSH ifjúsági osztálya, a Club Sababa indított abból a célból, hogy felélessze a zsidó közösségen belül kihálófélben lévő vitakultúrát. A Rumbach-zsinagógában a közelmúltban megrendezett beszélgetésen Unger Anna politológus, Balázs Gábor eszméletörténész és Zima András történész voltak Őri Ádám vendégei.

A hallgatóság soraiban sok fiatal mellett Bóka János is helyet foglalt. Magyarország európai uniós ügyekért felelős miniszterét feltehetőleg nem lepte meg Unger Anna meghatározása, miszerint a demokrácia az egyet nem értés művészet. Szerinte vagy valaki helyettünk dönti el, hogy mi legyen, vagy elkezdjük megvitatni a problémát, és találunk valamilyen megoldást. A valódi demokrácia nem liberális vagy konzervatív, hanem plurális. Sokfélék vagyunk, és ennek a sokféleségnek úgy kell érvényesülnie, hogy közben döntést tudunk hozni, és egyik fél sem kerül hegemon pozícióba.

A demokrácia az autoriter rendszerekkel összehasonlítva egy nagyon sérülékeny, összetett modell, de hangot tudok benne adni a saját véleményemnek.

Pont azért van ma válságban a demokrácia globálisan, mert eltagadjuk a konfliktusos jellemét – hangsúlyozta az ELTE egyetemi docense.

De hogyan viszonyul a Tóra a demokratikus értékekhez? – fordult Őri Ádám eztúttal Balázs Gáborhoz, aki elmondta, maga a Tóra sehogy nem viszonyul a demokráciához, sőt, a zsidó vallásos irodalom sem fogalmaz egyértelműen ezzel kapcsolatban. A zsidóság szerint nincs ideális államforma – jelentette ki az OR-ZSE általános rektorhelyettese. A főbb trendek a zsidó politikai gondolkodásban nagyon hasonlóak voltak a politikai filozófia általános trendjéhez a 19. század végéig, miszerint kevesen gondolták a demokráciát jó rendszernek. Azt látták ugyanis, hogy a demokrácia sokszor a tömeg diktatúrájába csap át. A klasszikus zsidó politikai gondolkodás azt feltételezte, hogy ez népi szinten nem működik.

Zima András, az OR-ZSE tanszék-vezetője, a Holokauszt Emlékközpont igazgatója azt fűzte hozzá, hogy a premodern korban a zsidó közösségek hatalomhoz való viszonyát meghatározta a dina dmalkuta dina elve, ami azt jelenti, hogy egy zsidónak mindig lojálisnak kell lennie az uralomhoz addig, amíg az uralom betartja a zsidó élet alapvetéseit. A modern korban ez az elv az ortodoxok esetében megmaradt, a neológok viszont úgy alakították át, hogy lojálisok voltak az uralkodóhoz, de egyben azonosultak a nemzettel is, ahol éltek. A két világháború közötti Magyarországon a neológ zsidó elit miközben a Monarchiát siratta, Horthy Miklóshoz lett hű. De ugyanúgy rajongtak Mussoliniért is ebben az időszakban. A háború után pedig már arról értekeztek, hogy legyen mindenki kommunista.

Arra a kérdésre nem igazán válaszoltak a résztvevők, hogy a zsidóságnak érdeke-e demokráciában élni. Unger Anna szerint magának a társadalomnak a prosperitásához szükséges a demokrácia. Amikor

demokráciáról beszélünk, az azt jelenti, hogy mindenkinek joga van elmondani, mit gondol. A politológus abban hisz, hogy az érdekeltek el tudják dönteni, nekik mi a jó, a szakértők pedig nem mindig tudnak jó döntéseket hozni. Ilyet viszont a képviselői demokrácia nem tud, csak a részvételi demokrácia.

1945 előtt a zsidó hitközségekben nem volt demokrácia, a leggazdagabb tagok döntése számított, és a legtöbb adót befizető tag vezette a hitközséget – adott történelmi hátteret a zsidó közösségekben belüli döntéshozatal kérdéséhez Zima András. Aki tehát finanszírozta a hitközség működését, fizette a rabbit, az előimádkozót, a sameszt, az épületet, az szólhatott bele abba, hogy mire költik a pénzt. A háború után mindez megváltozott, a népi demokrácia eljövételével általános választójogot vezettek be a hitközségekben, de akkor is adófizetéshez volt kötve a választójog.

Balázs Gábor szerint egy autokratikus vagy kevert rendszerben is lehet szólásszabadság. Egy egyetemet vagy egy közösséget például nem lehet úgy vezetni, hogy mindenki együtt dönt, ha mondjuk 15-nél többen vannak. Alapvető elvi vita van, nem kell mindenkinek mindenbe beleszólni, de nyugodtan elmondhatja a véleményét akkor is, ha nem ő fogja hozni a döntést. A döntéshozó érdeke is lehet, hogy meghallgassanak minél több véleményt. A demokrácia egyébként sem működik; az működik, hogy a különféle elit döntéseket hoznak; illúzió azt képzelni, hogy a demokráciában nekünk valós beleszólásunk van. Ami nem is baj, hiszen a szavazók tájékozatlanok, és nem racionálisan döntenek, hanem érzelmi alapon.

A demokrácia nem a nép uralma, hanem azoké, akik a legügyesebben győzték meg a legtöbb embert arról, hogy majd ők képviselni fogják őket, idézte Joseph Schumpetert az OR-ZSE általános rektorhelyettese.

Unger Anna ezzel szemben úgy vélekedett, hogy nincsen racionális politikai döntés. Példának a svédek hozta, akik népszavazáson döntöttek arról, hogy nem vezetnek be az eurót. Ezt a döntést sokan bírálták, amikor viszont Görögország gazdasága bedőlt, és az euróvezetést többi államnak kellett kisegítenie, hirtelen már nem is volt olyan rossz döntés, hogy nem vezették be az eurót pár évvel korábban.

A demokráciának nagyon sok hibája van – mondta az ELTE egyetemi docense –, lehet, hogy nem mindig az elitnek vagy egyes szakembereknek tetsző döntések születnek, de nem is az a célja, hogy valamilyen ízlés szerinti legjobb döntés születessen meg. Hanem az, hogy egy általunk elfogadható, végrehajtható és támogatott döntés születessen meg. A szakértőség egy mítosz, amit a politikai döntéshozatalba behelyezünk.

Balázs Gábor azzal válaszolt, hogy maga a racionalitás is vitatható, hiszen nem létezik egységes definíciója. A szakértelem viszont attól függ, hiszen egy ország szintjén valóban nincs olyan valami, ami minden kérdést meg tudna oldani, de egy kis közösségnél, mint például egy klasszikus zsidó közösség, ott a szakértelemnek van szerepe.

Nem véletlenül nem a samesz hozza a döntéseket a hitközségekben, ha-

Unger Anna, Balázs Gábor és Zima András

nem a rabbi, valamint a világi vezető.

Ezen a ponton Őri Ádám az aktuálisabb témák felé kezdte terelni a vitát azzal, hogy vajon be kell-e vonódniuk a hazai zsidóknak a magyarországi közélet alakításába.

Balázs Gábor elmondta, hogy teljesen egyetért a Mazsihisz elnökének álláspontjával, miszerint kizárólag az antiszemitizmus és az Izrael-ellenesség, valamint a zsidó közösséget érintő közügyek kapcsán szólhat meg, másba nem szól bele. Zima András szerint nemhogy nem kell, nem is szabad beleszólni olyan kérdésekbe, amelyek nem a zsidóságot érintik.

Bár egy közösség a tagjait illetően nagyon sokféle lehet, a hitközségi vezető a zsidó vallási és identitási kérdésekben van felhatalmazva, ezért más ügyekben nem is szólhatna meg – véli Unger Anna. A Pride betiltása kapcsán például nincs felhatalmazása a közösség részéről, hogy megszólaljon.

Őri Ádám felidézte a sorozat előző eseménnyét az eutanáziáról, amiről ő azért írt cikket és azért szervezett vitát, mert nagyon frusztrálónak tartotta, hogy van egy ügy, ami sokakat foglalkoztat, ám a zsidó vezetők nem nyilvánítanak ebben semmilyen véleményt. Azt érzi ugyanis fiatal zsidóként problémának, hogy vannak fontos közéleti témák, amelyek nem kifejezetten pártpolitikai kérdések, és mintha a zsidó vallásnak, szervezeteknek, amihez kapcsolódni tudna, nem lennének ezekkel kapcsolatos állásfoglalásai.

Márpedig az élete nagy része ezekben a kérdésekben zajlik, és nem a zsinagógában.

Nem biztos, hogy releváns lenne a magyar többségi társadalomnak, hogy mit gondol a zsidó vallás jog az eutanáziáról – válaszolt a felvetésre Balázs Gábor. Ha egy zsidó fiatal ez érdekl, akkor elmegy egy olyan közösségbe, ahol hasonló kérdéseket megvitatnak. De egy keresztény európai országban, ahol a zsidók legjobb esetben vendégek, ott a zsidó közösségnek nem feladata beleszólni az ilyen ügyekbe – mondta.

Unger Anna ezzel szemben azon a véleményen volt, hogy a többségi társadalomnak kellene a zsidó közösséghez fordulnia, mert ha a katolikusok meg az evangélikusok véleményét kikérik, akkor a zsidó vallást is ki kellene. Lehet az is érdekes magyarázat, ami segítheti a problémáról való gondolkodást. A politológus szerint a pluralizmus sérül azzal, ha nem jelenik meg a zsidó vélemény.

A zsidó közösségeket általában csak a holokauszt-évfordulók kapcsán kérdezik meg, miközben egy

csomó más ügyben is meg kellene kérdezni őket.

Őri Ádám azzal a trenddel kapcsolatban is kíváncsi volt beszélgetőtársai véleményére, hogy szélsőjobboldali pártok az utóbbi időben nagyon filozofizáltak lesznek, ami sok esetben szimpatikus a zsidó közösség egy részének.

Balázs Gábor hangsúlyozta, hogy fontos különbséget tenni a filozofizmus és az islamista terrorral szemben Izrael mellé állás között. Ez utóbbiból ugyanis nem következik, hogy ezek a politikusok szeretnék a zsidókat. Ha megnézzük, miként nyilatkoznak magán- vagy közfórumokon a zsidókról, akkor ugyanúgy megtalálhatjuk az antiszemitizmus minden jellemzőjét. De ez igaz a baloldalra is, amely soha nem volt mentes az antiszemitizmustól.

Akik lelkesednek amiatt, hogy a különböző fasiszta pártok most éppen támogatják Izraelt, azoknak nagyon rövid a történelmi emlékeztük – figyelmeztetett az eszméletörténész. Ugyanazok a propagandacsatornák, amelyekből 20 évvel ezelőtt ömlött az Izrael-gyűlölet, most rendkívül Izrael-barátok lettek. A másik politikai oldal propagandacsatornáiból most dől az Izrael-gyűlölet, pedig korábban nagyon Izrael-pártiak voltak.

Unger Anna szerint ez nem egy hirtelen jött felismerés a szélsőjobboldali pártok részéről, nem arról van szó, hogy mindaz, amit eddig állítottak a zsidóságról, megváltozott, miközben ez a fordulat sehol máshol nem történik meg a politikájukban. Az ELTE egyetemi docense ebben kizárólag szavazatszerzési stratégiát lát, mivel a szélsőséges nézetek annyira nem tudnak változni. Létezik ugyan egy olyan jelenség a 2000-es évek óta, hogy szélsőséges nézeteket valló pártok, mint például a német AfD, tudnak bizonyos kisebbségek felé elfogadók lenni, amit korábban elutasítottak.

Éppen ezek miatt a zsidó közösségnek és Izraelnek mindig az éppen megfelelő érdeke szerint kell cselekednie, és nem tud 20-30 évre előre tervezni – jegyezte meg Zima András. A közösségi – és nem gazdasági – érdek pedig mindent felülír. A közösségi érdek pedig azt mondja, hogy hagyjanak minket, hogy szabadon gyakorolhassuk a vallásunkat és élhessük a közösségi életünket.

Balázs Gábor úgy gondolja, teljesen mindegy, hogy egy párt milyen módon hozza a döntéseit, ha az jó a zsidóság számára közösségileg, akkor azt kell támogatni. A demokrácia egy illúzió, amely bármikor átfordulhat egy olyan rendszerré, amely a kisebbségek érdekeit figyelmen kívül hagyja.

A demokratikus forma pedig nem garancia arra, hogy a kisebbségek védve legyenek.

Unger Anna nem tudja megítélni, hogy mi a jó a zsidó közösségnek vagy Izraelnek, de abban sem igazán biztos, hogy a kettő ugyanaz-e. A nem Izraelben élő zsidók érdeke nem biztos, hogy mindig azonos az izraeli politikai közösségével. Az a jó, ha időről időre fel lehet vetni egy témát és meg lehet róla kérdezni a hatalmat, ami egy autokráciában nem biztos, hogy lehetséges.

A demokráciában legalább a vélemény ott van, hogy változtatni lehessen, ha nem az érdekeink szerint cselekszik a hatalom.

A mikrofon ezt követően a közönséghez került, így felvetődött, hogy a Pride témája egy olyan társadalmi kérdés, amihez hozzá kellene szólnia a zsidó közösségnek is. Unger Anna ezzel kapcsolatban azt mondta, hogy szerinte itt a gyűlekezési jogról van szó. De valaki vallásos zsidóként mondhatja azt, hogy ez ellen az ő nevében nem lépjenek fel. Egy közösség nevében pedig akkor lehet felszólalni, ha biztos, hogy a közösség is ezt akarja.

Az a kérdés is felmerült a hallgatóság körében, hogy helyes-e egyáltalán a hazai zsidó szervezeteknek – mint például a Mazsihisz – megnyilvánulniuk nem szűken zsidó kérdésekben. És a szűken zsidó kérdésnek tekintett ügyeket nem lehetne-e kitágítani a kisebbségi problémákra, és valamiféle szolidaritást vállalni más kisebbségekkel? A zsidó szervezeteknek ugyanis élen kéne járniuk ebben.

Balázs Gábor szerint maga a kisebbség is egy nagyon problémás fogalom. Az LMBTQ közösségen belül sincs szolidaritás az egyes csoportok között. Az egy nagyon nehéz politikai döntés egy adott közösség vezetőitől, hogy mit ítélnék elég súlyosnak a beleszóláshoz. Nincsen garancia a jó döntésre, praktikus okosság alapján kell mérlegelni, hogy jó-e megszólalni egy-egy téma kapcsán.

Egy modern zsidó esetében ráadásul azt is figyelembe kell venni, hogy a saját modern erkölcsi értékei ellentétbe kerülnek a hagyományos zsidó vallási elköteleződésével.

Unger Anna hosszan tudna érvelni amelle, hogy meg kell szólalni egy jogkorlátozás kapcsán, de megérti azt is, ha a közösség vezetője úgy határoz, nem szólal meg olyan kérdésben, ami nem az ő kisebbségi csoportjának alapvető helyzetéhez kapcsolódik.

Arra a felvetésre, hogy a zsidóknak azt kell-e mindig keresniük, mi módon járjanak a kedvében annak, aki éppen elnyomja őket, Balázs Gábor azt válaszolta, nem arról van szó, hogy a pillanatnyi érdek szerint kell a zsidóknak törleszkedni a hatalomhoz, értékektől függetlenül. A helyes közösségi stratégia az, hogy bizonyos dolgokban csöndben maradjunk, és az első számú szempontunk az, hogy a saját közösségünk érdekét tartjuk szem előtt. Ami nem azt jelenti, hogy kiszolgálunk egy rendszert, ami mondjuk nemi alapon diszkriminál. Azt sem jelenti, hogy nem fogalmazunk meg súlyos esetekben véleményt.

Balázs Gábornak a zsidók vendége Magyarországon kijelentésére a hallgatóság több tagja is nemtetszéssel reagált. Az eszméletörténész szerint azonban az jogos megállapítás, hogy ez egy magyar és keresztény ország. A vendéglét pedig a gálut zsidóság velejárója. Ő maga Izraelben is bizonyos értelemben vendégnek számít, mivel egy gálutban született zsidónak sosem lesz Izrael úgy a teljes otthona, mint a bennszülötteknek.

Miskolc feltámad...

Mintha ma lett volna.

Tambur Mór egyenként kérdezi fel az áldásokat, majd a jól végzett tanulás tudatában szétszéledünk a hitközség udvarán. Tárva a zsinagóga főkapuja, csábító a kiáramló hűvös a nyári kánikulában. Bemerészkedem a félhomályba, egészen a bimáig, majd ott amolyan gyermekes csinnel utánódom Jidült. Senki nem láthat, úgy hajlongok teljes áhítattal s lendülettel, ahogyan ő szokott imádkozáskor, hol balra, hol jobbra fordulva, mint aki transzba esett. Pár másodperc eltelével arccal csapódom az asztalhoz. Megsínlyi az orrom és a szám. Egyedül vagyok, teljesen magamban, mégis úgy érzem, akaratom ellenére fejelek bele a lájnló bimába. Megérdemelten. Talán mégsem vagyok egyedül.

Tényleg mintha ma lett volna.

Akárhányszor lépek be a Kazinczy utcai zsinagógánkba, elárasztanak kora ifjúságom kellemes emlékei. Fülemben csengenek a folyosók lengőajtóinak csapódásai, a női karzat deszkapadlójának semmihez nem hasonlító nyikorgása, a három hajót betöltő zsidobongás és az udvarról beszűrő gyereksívaj. Amikor öregjeink ünnepekkor kitliben, szalmapucban mormogva fohászkodnak, hogy neveink újabb egy esztendőre bepecsételtesse a Teremtő könyvébe.

Azok közé tartozom, akik még tudják, kik népesítették be a hitközség udvarát.

Akkor is idejártam, amikor a nagy vaskapu előtt ki-be jövet óvatosságból vagy félve körbenéztünk, lát-e minket valaki az ismerősök közül. Jobbra az első lakásban Csulák János bácsi, a templomszolga, aki már hajnalban befűt az imaterem méretes cserépkályhájába. Jántevkor csak ő kapcsolgatja a villanyt. Az Izraelből hazatelepült Klein család, Zoli bácsi, Irénke néni és egy fiuk, Tibor, egy szűk másfél szobásban élnek. Klein néhitől kell kóser piskótát rendelni a jorzájtkori kidusra. Utánuk egy nyugalmazott rabbi költözik melléjük. Lauttmann Lázár, a sámeszok sámesza és népes családja a sarokban lakik, mígnem alijáznak. Emlékszem, amikor meghozzák a hatalmas faládát, amelybe mindenüket belegyömöszölik, amit magukkal vihetnek. Megjelenik a párt megyei első titkára és két finánc, hogy együtt megereljenek, mi az, ami a család jussa maradhat. A templommal

A zsinagóga tatarozás előtt

szemben, a szegényes, fapadlós rabiszoba mellett az iroda vagy a hivatali szoba a hitközség titkársága a pénztárral. A hetvenes évekig Weiszék, Jidül, a sakter családjának a lakása zárja ezt a patkó alakú földszintes épületsort. Hozzájuk közel itt van az alkalmi vágoda, amikor a régi Arany János utcait lebontják.

Apukámat a hatvanas évek elején itt, az udvar közepén búcsúztatja Schük Jenő miskolci főrabbi. Emészt a bánat, tartom magam, mert nincs más, aki anyukámat vigasztalná. Jenő bácsi félrehúz, majd teljesen váratlanul egy késsel megszagatja az egyetlen jó, szürke, divatos s bolyhos twist pulóveremet. Ezt is megkönnyezem, és innentől csaknem egy évig minden reggel-este kádist mondok. Mert abban az időben Miskolcon szinte minden nap összejön két minjen. Imádkozás előtt az öregek, mint a verebek a villanydróton, végigülnek az imaterem előtti gyalulatlan fapadot. Megérzéseiket mondogatják, kételkedés nélkül, hogy ha elmegyünk, itt már mindennek vége. Olyan, mintha a mostani magunkat hallanám. Kísért a múlt, de nem adjuk fel. Csak azért sem.

Deutsch Miklós elnök úr vendégeinket kincstári optimizmussal vezeti végig a hitközség udvarán. Hol a Mazsihisz elnökét, hol Izrael Állam nagyköveteit, minisztereit, vagy az éppen regnáló polgármestereket. Joggal büszke, hogy az elmúlt egy évtized során megértük a feltámadást. A részlegest. Megújult az imaterem és az étkező. Van kóser konyhánk, és már csak emlékeinkben él a dohos raktár, ahová telente takarékosságból behúzódtunk imádkozni és kidust tartani. A rásekol érdeme, kijárta a régi, elhanyagolt mikve teljes felújítását. Országos viszonylatban is páratlan, a fővárosban sincs ehhez hasonló rituális építmény. Már csak képeket nézve szörnyülködünk, mi volt az udvar hátsó traktusában, ahol valaha még egy virágzó kóser húsbolt működött, Dorogi Dezső bácsi vezetésével. A nagytakarítás után sikerült kialakítani itt egy közösségi teret könyvtárral, ahol talán még egy célnak megfelelő rabiszoba is lehet, ahová a fiatalok járhatnak tanulni. Nem porzik már az udvar, és nem tocsogunk a sárban, még tavaly kikövezték azt a szent helyet, ahol mi, héderbe járók, rúgtuk a labdát.

Hogy mitől szent? Nos, úgy tartják, az a tér, ahol egyszer boldognak éreztük magunkat, az örökké áldott lesz. Eszembe jut a régvolt csatársor, Szegfű Gyuri, Deutsch Micu, Öcsi és jómagam, ahogy körbecseleztek az ország első világháborús zsidó katonáinak emlékművét, amely máig az udvar közepén áll. Barátaink, Bán Andris, Lang Lali, Klein Tibi és

Fischer Imi, már nincsenek köztünk. Ámulnának, és nem hinnék, hogy ez az a hitközség, amelynek udvarán hol a labdát kergettük, hol pedig a kis színházteremben pingpongoztunk naphosszat.

Döngessük a mellünket, kellő mérséklettel. Nálunk hetente legalább négyszer összejön az istentisztelet. Nem véletlenszerűen. Van egy szigorú rabbink – a háború után fél évszázad elteltével Markovics Zsolt, aki képes összefogni a nyolcvan évvel ezelőtti borzalmas holokauszt utáni másodgenerációs miskolci zsidóságot. Nem irigylem ezért.

Grósz Endre, a nagy tekintélyű alelnök úgy sáfarkodik a közösség pénzével, mint a sajátjával. Szőrös szívűnek látszik, aki a fogához veri a garast. Persze csak úgy tűnik, igazából megengedőbben gáláns s előrelátó, neki köszönhetjük, hogy ma már arra is futja, amiről azelőtt álmodni sem mertünk.

Él az avasi sírkert, gondozottak a parcellák, és minden júniusban szép számmal emlékezünk meg azokról, akik nem éltek túl az auschwitz haláltábor poklát. Kaptunk egy csodálatos zsidó múzeumot, kiállítótermet, amelyhez nincs hasonló vidéken. Látogatottsága is egyedülálló, egymást érik a csoportos érdeklődők, és fenntartunk egy sikeresen működő, nagy létszámú múzeumi baráti kört. Számukra minden hónapban rendezünk egy találkozózt, ahol a város filozemitái neves előadókkal és vetítésekkel betekintést nyernek a zsidóság rituális életébe. És már kétszer sikerült megrendezni a miskolci zsidó sóletfesztivált, amelyen annyian voltak, hogy megtelt az udvar a látogatókkal.

Hogy mi fáj? A benső sovinizmusom, lokálpatriotizmusom mondatja, a vidék egyik legszebb zsinagógájának belsője romokban van. A miénk. Belekezdtek a felújításába, majd a félbemaradt rekonstrukció idején felszedték a padokat, és a visszaszállításkor egymásra dobálták őket. Ott, ahol valamikor félszáz tórával táncoltunk szimhesz tojrekor, most nagyobb a káosz, mint a második világháború után. Magamat is hibáztatom, hiszen nem voltunk a topon az érdekérvényesítési versenyben.

A múzeum látogatói gyakran ide is benéznek, és szörnyülködnek. Röstelljük. Imádkozunk, fohászkodunk, szeretnénk megérni az újraavatót, nagyon akarjuk, hogy egy közeli jomkiperkor ismét itt könyörögjünk a Mindenhatóhoz.

Itt mondjunk hálát és köszönetet, hogy újra fény ragyogja be a miskolci zsinagógát.

(Az írás a nyíregyházi Sófár folyóirat számára készült.)

Szántó István

Mártír-istentiszteletek

Május 22., csütörtök		
Vác	16.00	zsinagóga (Eötvös u. 3.)
Május 25., vasárnap		
Baja	11.00	Ady E. városi könyvtár
Nagykanizsa	11.00	zsinagóga (Fő u. 6.)
Június 1., vasárnap		
Szécsény	11.00	temető
Mosonmagyaróvár	15.00	temető
Devecser	11.00	temető
Kecskemét	11.00	temető
Kispest	10.00	temető
Szentendre	16.00	Szántó Emlékház
Június 8., vasárnap		
Révkomárom	10.30	temető
Kiskunhalas	11.30	zsinagóga
Június 15., vasárnap		
Miskolc	10.00	temető
Székesfehérvár	11.00	temető
Kápolnásnyék	15.00	temető
Hódmezővásárhely	10.00	temető
Balassagyarmat	11.00	temető
Nagykátá	10.30	temető
Tata	10.00	temető
Tatabánya	13.00	emlékpark
Esztergom	11.00	temető
Gyöngyös	11.00	temető
Eger	14.00	temető
Pásztó	11.00	temető
Karcag	11.00	temető
	12.00	zsinagóga
Szentes	11.00	temető
Nyíregyháza	10.00	Bernstein tér
	11.30	temető
Június 22., vasárnap		
Kiskőrös	10.30	zsinagóga
Sárbogárd	15.00	temető
Salgótarján	11.00	temető (Füleki út 55.)
Győr	11.00	temető
Zalaegerszeg	11.00	volt zsinagóga
Június 29., vasárnap		
Mohács	11.00	emlékmű
Abony		
Kaposvár	10.00	temető
Veszprém	10.00	városi emlékmű
Gyula	12.00	temető
Békéscsaba	15.00	zsinagóga, emlékfal
Dombóvár	14.00	temető
Sopron	11.00	temető
Szeged	9.00	hajdani téglagyári gettó bejárata (Cserzy M. u. 30/b)
	10.30	zsinagóga
Július 6., vasárnap		
Pécs	10.00	zsinagóga
Jászberény	11.00	temető
Cegléd	9.00	kis zsinagóga
Nagykőrös	11.00	zsinagóga
Szolnok	14.00	kis zsinagóga
Szombathely	11.00	
Székszárd	11.00	Művészetek Háza
Dél-pesti körzet, Soroksár	10.00	temető
Debrecen	10.00	temető (Monostorpályi út 44.)
Pápa	15.30	zsinagóga
Július 20., vasárnap		
Újpest, Rákospalota	18.00	újpesti zsinagóga
A további időpontokat folyamatosan közöljük. Kérjük olvasóinkat, hogy az időpontokat, helyszíneket rendszeresen kísérvék figyelemmel a honlapon is (mazsihisz.hu), mert változás lehetséges.		

APRÓ- HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés
Zuglóban, Vezér u. 156.
VITAPHARM. Hétfő–szerda 15–16.
ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogorrörögztítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III.
1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Budapestben idős személy gondozását, háztartás vezetését napi négy órában vállalom. Tel.: 06-20-585-4952.

Szociális alapítvány keres megbízható munkatársakat havonta összesen pár órát igénylő feladatokhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órákban.

Hírek, események röviden

– 1%. Kérjük, segítse személyi jövedelemadója 1%-ával a már igen idős (90 év feletti) Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockáztatásával mentették a zsidó üldözötteket. Köszönjük támogatását. Igaz Emberekért Alapítvány. Adószámunk: 18040094-1-43.

NAPTÁR

Május 23., péntek	Ijjár 25.	Gyertyagyújtás: 8.05
Május 24., szombat	Ijjár 26.	Újholdhirdetés Szombat kimenetele: 9.23
Május 28., szerda	Szíván 1.	Újhold
Május 30., péntek	Szíván 3.	Gyertyagyújtás: 8.13
Május 31., szombat	Szíván 4.	Szombat kimenetele: 9.32
Június 1., vasárnap	Szíván 5.	Erev sovaujsz
Június 2., hétfő	Szíván 6.	Sovuajsz 1.
Június 3., kedd	Szíván 7.	Sovuajsz 2. Mázkir Ünnepe kimenetele: 9.35

A macskák és a zsidók

Bár a macskákat gyakran tartották házikedvencként az ókori Közel-Ké-
leten, különösen az egyiptomi társadalomban, a hagyományos zsidó forrásokban ritkán esik szó róluk. A Héber Bibliában például egyáltalán nem említik a házimacskákat, noha nagyobb rokonaik, különösen az oroszánok, jelentős szerepet kapnak. A Talmud azonban többször is említi a macskákat. Ott mintha egyfajta határmezsgyén helyezkednének el: a vad és a háziasított, a veszélyes és a hasznos lények között.

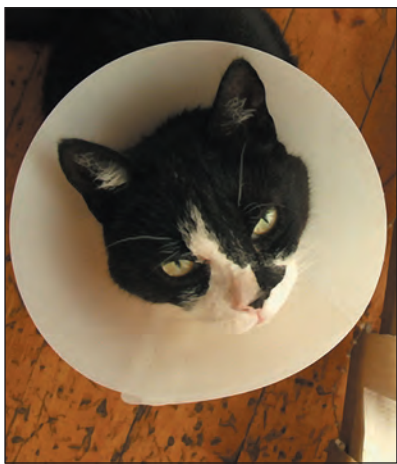
A Sábát 51b-ben például a rabbik arról vitatkoznak, hogy az állatok által viselt tárgyak közül melyek szükségesek az emberek biztonsága és az állatok irányítása szempontjából, és melyek nem (mivel a felesleges felszerelés terhet jelent, amit az állat nem vihet nyilvános helyen szombatban). A szabályok különböznek a háziasított és a nem háziasított állatok esetében, és ebben az összefüggésben a macskák példaként jelennek meg a nem háziasított állatra – mégis néha elkísérik az embereket, és nyakörvet viselnek.

A macska mint vadállat képe a legélesebben a Bava Kamma 80b lapon jelenik meg, ahol egy macska tragikus módon megtámad egy csecsemőt, és leszakítja a kezét. Ez vitát indít el a bölcsek között a macskatartás biztonságosságáról. Ráv, akit nyilvánvalóan mélyen megrázott a csecsemőt ért támadás, a következő kijelentést teszi:

„Ami a macskát illeti, meg szabad ölni (még akkor is, ha magántulajdonban van); tilos a birtokban tartása; nem vonatkozik rá a lopás tilalma; és ha elvesz, nem áll fenn a kötelesség, hogy visszaadják a tulajdonosának, mint egy elveszett tárgyat.”

Ez az állásfoglalás, amely nyilvánvalóan a macskatartás visszaszorítását célozza, egyúttal arra is rámutat, hogy a rabbi világában ténylegesen voltak, akik macskát tartottak házikedvencként. Ráv kijelentésére válaszul a Gemará egy másik tanítást hoz fel, amely bemutatja, miért tarthatták egyesek hasznosnak a macskákat az otthonukban:

„Rabbi Simon ben Elázár azt mondja: Szabad falusi kutyákat, macskákat, majmokat és petymegeket tartani, mert ezek megtisztítják a házat az egerektől és más kártevőktől.”

A szerző macskája

A Talmud más szövegei is elismerik, hogy a macskák hasznos egérfogók (lásd Bava Mecia 97a), sőt vadász képességüket még csodálják is. Ugyanakkor ragadozó természetük hátrányként is megjelenik, különösen a csirkékre nézve (lásd Peá 3:7 és Hullin 52b).

A házikedvencek modern tartói néha megjegyzik, hogy a macskák – általában – nem tekintenek úgy a tulajdonosukra, mint egy tekintélyt parancsoló, engedelmisséget kiváltó gazdára, ahogy a kutyák. Hasonló viszonyulás található a Talmudban is:

„Rabbi Elázártól megkérdezték a tanítványai: Miért van az, hogy a kutya felismeri a gazdáját, míg a macska nem? Rabbi Elázár ezt válaszolta: Mint tudjuk, már az is felejtést okoz, ha valaki abból eszik, amiből az egér; hogy ne felejtene akkor a macska, amely magát az egeret eszi meg? (Horajot 13a)”

Rabbi Jochánán ezzel szemben úgy látja, hogy a macskák azon állatok közé tartoznak, amelyek viselkedése fontos tanulságot hordoz: „Még ha a Tóra adása nem történt volna meg, akkor is megtanultuk volna az illemt a macskától.” (Éruvin 100b) Miért? Mert a macskák diszkrétek, és elfedik a saját ürüléküket.

A népi képzeletben a macskákat gyakran a misztikummal és a mágiával hozzák összefüggésbe, és ez alól a zsidó hagyomány sem kivétel. A Brakhot traktátus leír egy rituálét démonok meglátására, amelyhez egy elsőszülött nőtény fekete macska méhlepényére van szükség (Brakhot 6a). A macskákat emellett álmjel-

leknek is tekintik; attól függően, hogy az álmódó hol látja a macskát, vagy szerencsés eseményekre, vagy baljóslatú változásokra számíthat (Brakhot 56b).

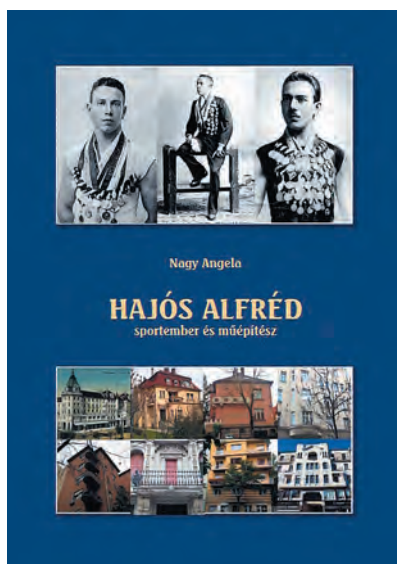
Ma a világ számos részén, így sok zsidó otthonban is, a macskák kedvelt házikedvencek. A modern Izrael Államban a kóbor macskák gyakori látványnak számítanak, és szabadon kószálnak a nyilvános tereken. Így a macskák továbbra is átmeneti helyet foglalnak el a zsidó életben: néha háziasítottak, néha vadak.

(A My Jewish Learning oldalon közzétett írás fordítása a Kol Israel online folyóiratban jelent meg.)

Könyv Hajós Alfréd sportemberről és műépítésről

A közelmúltban jelent meg a **Nagy Angela** építész-művész kézirataiból készült, **Hajós Alfréd sportember és műépítész** című kötet. A monografikus összegzés 309 oldalon, eredeti levéltári- és sajtódokumentumokkal hitelesen alátámasztva, sokirányú fotóválogatásokkal, továbbá tervrajzokkal, látványtervekkel illusztrálva mutatja be a rendkívül termékeny, egyedi életpályát.

Nagy Angela írása kronológiailag összefoglalja ezt az eredményekben különlegesen gazdag életművet. A

kötet bizonyító erővel mutatja be az olvasó számára, hogy nem véletlenül emlegették időnként Hajós Alfrédot a 20. század első felének egyik modern kori polihisztoraként. A kiadás egyben utólagos tisztelés is a szülővárosában, Balassagyarmaton 2013-ban Pro Urbe díjjal elismert, 2023 karácsonykor elhunyt Nagy Angela emléke előtt.

Az igényes nyomdai megjelentetés folyamata a szöveggondozó-szerkesztő-szerző **Nagy László**, a Balassagyarmatért Baráti Kör vezetője nélkül sohasem indulhatott volna el. A kézirat elkészítését a Nemzeti Kulturális Alap, a kötet megjelentetését Balassagyarmat Város Önkormányzata támogatta. A Balassagyarmati Madách Imre Városi Könyvtár, a Balassagyarmatért Baráti Kör, valamint a zsidó örökségápoló helyi Kertész István Alapítvány közös szervezésében a városi könyvtár reprezentatív kupolatermében nagyszámú közönség előtt megtartott könyvpremieren közreműködött **dr. Szabó Lajos** történész, a Magyar Olimpiai és Sportmúzeum nyugalmazott igazgatója, **Nagy László**, a kötet szerkesztője, valamint a beszélgetés moderátora, **Majdán Béla** művelődéstörténész.

A könyv megvásárolható a Libri országos hálózatának boltjaiban, továbbá a balassagyarmati Kincsestár (Rákóczi fejedelem útja 61.) és a budapesti FUGA üzletében (V. Petőfi Sándor u. 5.), valamint a balassagyarmati Madách Imre Városi Könyvtárban.

majdánb

MAZSIHISZ BALATONFÜREDI ÜDÜLŐ

Üzemeltető: Kóserália Kft.
8230 Balatonfüred, Liszt Ferenc u. 6.

Kedves Hittestvéreink!

2025 nyarán is szeretettel várjuk Balatonfüreden az üdülőnkben!

Hittestvéreink a következőképpen tudják igénybe venni a légkondicionált balatonfüredi üdülőnket: az üdülés főszabályként egyhetes időtartamban elérhető, csütörtöktől szerdáig tartó időszakban 2, illetve 3 ágyas szobákban, családoknak kétszobás apartmanok állnak rendelkezésre. Babaágyat és etetőszéket biztosítunk.

ÚJDONSÁG!

Üdülőnkben az elő- és utószezonra kedvezményt adunk, illetve lehetőség van félpanziós ellátás igénylésére is. Előzetes bejelentkezés esetén kóser konyhánk ebédet és sabbesi vacsorát tud biztosítani azoknak, akik csak ebédelni / vacsorázni szeretnének.

Nyitvatartási időszak:

2025. május 30. – 2025. szeptember 14.

Előszézon: 2025. május 30. – június 20-ig

Főszézon: 2025. június 21. – augusztus 20-ig

Utószezon: 2025. augusztus 21. – szeptember 14-ig

2025. szállásdíjak és az étkeztetés árai MAZSIHISZ Üdülő, Balatonfüred

éjszaka/fő	15 éves kortól		/gyermek/ éjszaka 3 éves kortól 14 éves korig bezárólag	
	Előszézon -utószezon	Főszézon	Előszézon -utószezon	Főszézon
Szállásdíj+ étkeztetés				
Szállás reggelivel	12.900 Ft	14.900 Ft	7.000 Ft	8.000 Ft
Félpanzió	14.900 Ft	16.900 Ft	9.000 Ft	10.000 Ft
Teljes ellátással	17.900 Ft	19.900 Ft	10.000 Ft	11.000 Ft
6 éj csomag kedvezmény teljes ellátás főszézonban	–	teljes ár 119.400 Ft kedvezményes ár 100.000 Ft	–	–
18 év felett IFA	710 Ft/éjszaka			
Étkezés	Felnőtt	/gyermek/ 3–14 éves korig bezárólag	A szállás és étkeztetés árai az áfát tartalmazzák. Lehetőség van külön rendelésre, csak étkezésre. Legkésőbb 8 nappal korábban kérjük leadni az igényeket, előre fizetéssel.	
reggeli	2.500 Ft	1.500 Ft		
ebéd/meleg vacsora (sabbesi vacsora)	4.500 Ft	3.000 Ft		
vacsora	4.000 Ft	2.500 Ft		
Az étkezés összesen:	11.000 Ft	7.000 Ft		

Jelentkezni lehet az udulo@mazsihisz.hu címen.

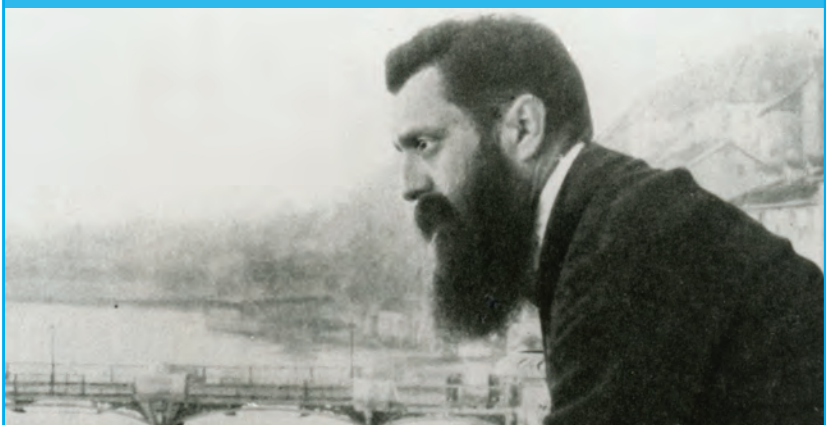
Telefon: **06 30 638 6712**

Pihenjen, kapcsolódjon ki Balatonfüreden!

Szeretettel várjuk!

MAZSIHISZ
a változó világra nyitott zsidóság

Herzl Tivadar örököi hagyta nekünk....

az **Ön Öröksége**
is hozzájárulhat e célhoz.
Keren Hyesod UIA,
a szervezet, amely Izrael
részére gyűjt adományt.

Tőlünk megtudhatja hogyan
E-mail: eli.keidar@kerenh.hu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-8487380

